

Som una
**immensa
minoria!**
T'hi apuntes?
Associa't

www.rosasensat.org

És cansament o desànim?

El 2012 que ara finalitza coincideix amb un inici de curs molt dur, extremadament dur per als mestres i les famílies dels infants d'educació infantil, i molt especialment dels més petits de tres anys.

L'anomenada crisi ha estat l'excusa o l'instrument per acabar amb les encara escasses conquestes quotidianes per a l'educació infantil. Seria erroni negar el que s'ha conquerit amb tant d'esforç i lluita sostinguda perquè avui l'educació infantil sigui la primera etapa del Sistema Educatiu, perquè tots els infants de 3 a 6 anys estiguin escolaritzats, perquè l'oferta per als infants de 0 a 3 anys superi amb escreix els acords de Lisboa, perquè amb el Pla Bolonya els estudis de mestre siguin equivalents a una llicenciatura.

També seria erroni negar que caldria estar satisfet amb les grans declaracions dels textos legislatius i amb les qüestions estrictament quantitatives o estadístiques. Què passa, doncs, aquests final d'any, que hi ha tant de desànim? És molt senzill. El fet és que també seria un error negar l'altra cara de la realitat, la del dia a dia a l'escola, que és on la crisi, sense canviar lleis, les ignora, aplicant unes polítiques devastadores que afecten directament la quotidianitat dels més petits: amb més infants per grup, amb menys mestres, amb més quotes, amb menys beques de menjador, amb més esforç dels mestres i les famílies, amb menys respecte cap als infants d'aquestes edats.

I és aquesta quasi invisible o imperceptible combinatòria del més per menys, el que fa que siguin molts els mestres d'infantil que es senten

cansats o desanimats. Perquè, sobretot els que més s'exigeixen, s'entristeixen quan veuen que se'ls fa impossible respondre a tots i cada un dels infants.

Com la por, el cansament o el desànim contribueixen a baixar la guàrdia i paralitzen, i és per tant comprensible que la reiterada crida feta des d'aquesta plana per al 7 de novembre en defensa d'una educació pública i de qualitat, hagi tingut una resposta minsa. Que hagi fracassat una proposta és poc rellevant. El que és realment rellevant és que no ens podem permetre defallir; ara com sempre, o més que mai, calen mestres forts, tossuts i combatius per defensar el dret dels infants a una educació infantil de qualitat, amb l'ànim, el coratge, l'entusiasme, la passió que encomana la vitalitat dels infants, on segur que retrobarem l'esperança.

Sabies que...	Anna Freud, pionera en l'educació de la primera infància	Hannah Fischer	2
Educar de 0 a 6 anys	La llengua oral	Rosa Boixaderas	5
Bones pensades	Històries de complicitat i descoberta III. ...ara el tap de la garrafa	Carme Cols	10
Escola 0-3	Al voltant de la taula braser	Equips de l'EBM Tabalets i l'EBM Xiquets i xiquetes	12
	Viure i sentir les caixes	Maribel Giménez Quintana i Imma Gómez Sau	19
L'entrevista	Conversa amb Anna Zielinska	Infància	24
Escola 3-6	Com i què fer per estar bé a l'escola	Parvulari Parco Drago	27
Infant i societat	Com ajudar els infants a entendre la mort	Miriam Suero	36
Llibres a mans dels infants	Els gèneres literaris: llibres de la mica mica	Tertúlia de Rates	40
El conte	Contes amb vareta màgica: N'Elionor	Elisabet Abeyà	42
Biblioteca			43
índex 2012			44

sumari

Anna Freud, pionera en l'educació de la primera infància

Hannah Fischer

L'articulista ha preferit donar a aquestes pàgines una visió general del treball directe amb els infants que realitzà Anna Freud més que de les seves obres bibliogràfiques, que poden consultar-se a les biblioteques d'educació.

L'any 1971, Arnold A. Rogow, professor de la Universitat de Nova York, publicà els resultats d'una enquesta realitzada a una sèrie de psiquiatres i psicoanalistes nord-americans on se'ls demanava que confeccionessin una llista dels seus col·legues per ordre d'importància. Els membres d'ambdues professions coincidiren a col·locar Anna Freud al primer lloc, malgrat el fet que entre els vint-i-nou candidats proposats només hi havia cinc dones i malgrat que Anna Freud no era doctora ni en medicina ni en psicologia.

A Europa no s'ha fet cap enquesta d'aquesta mena, i menys encara al seu país natal, Àustria. D'haver-se fet, segurament hagués mostrat un resultat diferent, malgrat que la filla del prestigiós científic Sigmund Freud (precisament el creador de la psicoanàlisi) va viure i treballar a Viena la meitat de la seva vida, abans que la família Freud fos obligada a exiliar-se d'Àustria pel règim de Hitler, l'any 1938. A aquesta part del món la psicoanàlisi s'extingí radicalment, i, com a conseqüència, la seva obra resultà molt més coneguda als països de parla anglesa que no pas a Europa. Els professionals nord-americans valoraven Anna Freud pel seu treball científic en l'àmbit de l'anàlisi infantil; no obstant, per fer-li justícia hem de dir que la seva contribució al treball pràctic amb infants fou igualment destacada i excepcional. Per al professor universitari Menschik-Bendele, que exerceix la docència a Klagenfurt, la contribució d'Anna Freud constitueix un «pont cap a la personalitat de l'infant».

Nascuda el 1895, la més petita de les filles del matrimoni Freud inicià la seva carrera professional com a professora d'escola elemental, seguint la indicació del seu pare que *no* comencés per estudiar medicina, ja que en aquella època això significava estudiar una pila de «coneixements innecessaris» que haguessin pogut alterar la seva comprensió dels problemes de la psicoanàlisi i la seva actitud vers aquests. Tota la seva vida, Anna Freud es dedicà plenament als aspectes més pràctics de l'educació, treballant amb pares i professors de preescolar, i també amb pediatres i assistents socials especialitzats en problemes familiars.

Els cinc anys de treball a l'ensenyament elemental determinaren la seva convicció que és necessari treballar realment amb els infants –és a dir, tenir experiència pràctica– per arribar a comprendre'ls plenament.

Però això no significa que es limités a ensenyar els seus alumnes a llegir, escriure i calcular; també es proposava educar-los.

Un d'aquests alumnes recorda un petit episodi que il·lustra els seus mètodes:

El segon any, un alumne que acabava d'incorporar-se a la classe es posà a menjar durant la lliçó. La senyoreta Freud se n'adonà però no el renyà. Al cap d'una estona, un altre nen s'aixecà, es tombà cap al company i li digué: «En aquesta classe no mengem durant la lliçó!» Evidentment, la senyoreta Freud esperava que els seus alumnes fessin front a la situació ells sols, seguint el principi que ella els havia inculcat: «És bo menjar, i és agradable tenir llibres; però no les dues coses alhora!».

Els primers anys de la seva carrera, Anna Freud s'embranchà cada cop més en l'estudi de la psicoanàlisi, que constituïria una gran ajuda en el seu treball pràctic i donaria un significat nou a la seva professió.

Volia conèixer millor els fenòmens de la primera infància, que el seu pare havia reconstruït teòricament a partir de les dades recollides en l'anàlisi dels seus pacients adults; els volia observar *in statu nascendi*, és a dir, en el moment mateix en què tenien lloc. Així, el seu coneixement de la psicoanàlisi l'ajudà a comprendre millor els desitjos dels infants, la seva curiositat i les seves fantasies, i féu possible que l'utilitzés en la seva tasca psicològica amb ells.

«Mentre un no es converteixi en un mestre d'infants completament inconscient, ser mestre pot ser una ajuda molt gran en el desenvolupament d'aquesta estructura. En educació, *cal deixar que l'infant vingui per ell mateix a més d'anar nosaltres a buscar-lo*, això significa ajudar-lo i/o dirigir-lo. Aquesta regulació començarà de nou cada dia: en uns moments seran les manifestacions de l'infant les que predominaran; en altres, la transformació d'aquestes manifestacions mitjançant la influència de l'adult.»

L'any 1923, Sigmund Freud emmalalteix de càncer, i això suposa un canvi radical en la vida d'Anna, que es converteix en la seva infermera i més estreta col·laboradora. La psicoanàlisi serà el destí de la seva vida. Des d'aquest moment, la seva vida quotidiana i el seu treball estaran profundament entreteixits, viurà diverses situacions i experimentarà per ella mateixa què pot succeir i què es pot canviar. Així, arribarà a oposar-se fermament a qualsevol intent d'arribar a una conclusió sobre alguna cosa partint d'una font única,

d'atribuir un fet a un sol factor, remarcant la variabilitat i les possibilitats de canvi inherents al desenvolupament psíquic. Esdevé fonamental comprendre el desenvolupament psíquic com a procés continu, que contraresta constantment el procés d'aculturació. En aquest procés, la capacitat psíquica de canvi hi té un paper important: la construcció i la reconstrucció, la desorganització i la reorganització, constitueixen patrons característics de la vida i el desenvolupament psíquics. Així doncs, Anna Freud està a favor de «deixar que l'infant vingui per ell mateix», d'«aprendre a veure», de saber diferenciar els fenòmens psíquics, i en contra de la interpretació simple i directa, de la simple simptomatologia, de «tirar pel dret» –per dir-ho d'alguna manera–, en contra de la impaciència devastadora i del tempteig confús. La seva concepció del desenvolupament de l'infant resulta aplicable no solament a l'anàlisi terapèutica, sinó també a l'educació. Els seus principis fonamentals es poden resumir així:

- Deixar que l'infant vingui per ell mateix; és a dir, establir una relació que inicialment estigui en funció de l'infant.
- Arribar a un acord amb l'infant en termes d'interacció; a un pacte, per dir-ho així.
- Permetre les activitats, i, a més, interferir-hi només quan sigui absolutament necessari.
- Deixar que l'infant vagi assumint poc a poc el control guiant-se per la seva responsabilitat (procés d'introjecció i interiorització).

En el període d'entreguerres, Viena es convertí en centre de l'estudi psicoanalític dels infants i de l'educació, a causa, en part, del treball d'Anna Freud, que participà en la fundació d'una escola elemental on exercí la docència el conegut psicòleg i autor Erik Erikson, i on s'introduïren nous mètodes d'ensenyament (per exemple, l'ensenyament basat en treballs). Anna Freud també inicià un grup d'estudi per a mestres de preescolar, on es realitzaren debats entre persones especialitzades en anàlisi infantil i d'altres professionals més centrats en la pràctica, a més de crear la primera escola per a infants d'un a dos anys dirigida a les famílies socialment desfavorides. En aquesta institució va posar ja en pràctica el seu triple objectiu, que es convertí en característic del treball realitzat en totes les institucions que establí en l'àmbit de l'educació:

- Atendre els infants més necessitats.
- Formar personal, emfatitzant especialment l'aplicació del coneixement psicoanalític a l'educació.
- Observar el desenvolupament de l'infant, fixant-se tant en les línies generals com en les característiques específiques de cada infant, i estudiar els problemes concrets d'aquest desenvolupament, com l'hospitalisme, sense interferir en la vida quotidiana de l'infant.

De manera bastant explícita, Anna Freud refusà els mètodes experimentals en el seu treball amb infants petits, perquè no podia tenir la seguretat que no influïrien negativament en els seu desenvolupament individual i el farien perillar de manera irreversible. Creia, doncs, en els mètodes –més pragmàtics– de l'observació i la recopilació de dades i experiències, per estudiar-los i analitzar-los i, en conseqüència, extreure'n un coneixement a partir d'una conducta natural, i no induïda. Amb aquesta finalitat, m'ensenyà a portar sempre a la butxaca un tros de paper i un llapis per poder apuntar qualsevol detall significatiu que em cridés l'atenció, ja fossin fets de grup o conductes individuals. En aquella època –durant la Segona Guerra Mundial– jo feia pràctiques a les Hampstead War Nurseries, institució fundada per Anna Freud amb ajuda de l'American Foster Parents' Plan for War Children, en part com a gest de gratitud envers Gran Bretanya per haver-li ofert una llar després de l'expulsió de la família Freud de Viena. Aquelles notes, redactades amb major detall després de les hores de feina i agrupades per temes, es presentaven després, com a informes, a les reunions

setmanals del personal, que Anna Freud celebrava amb nosaltres, i on s'esperava que tothom prengués part en la discussió, inclòs el personal de cuina i de neteja (ja que també participaven en el treball amb els infants).

Un exemple dels temes tractats en aquells debats fou el cas del petit Graham, de tretze mesos, que arribà a l'escola perquè les bombes havien destruït la seva llar. El petit Graham tenia el costum de posar-se el dit a la boca després de cada cullerada de menjar que se li donava. Això feia que el moment de donar-li el menjar resultés enormement tediós per a qui se n'encarregava; i a més, no compreníem aquell hàbit. A una de les reunions setmanals del personal es va treure el tema de l'hàbit alimentari de Graham i llavors quedà clar que el petit, al trobar-se en una situació completament nova i allunyat de la seva família, intentava consolar-se xuclant el menjar del dit en lloc de prendre'l directament de la cullera. Aquella conducta era una resposta directa a la pèrdua sobtada de la seva família, de la seva mare; per tant, impedir que ho fes podria ser encara més perjudicial. Tal com va predir la senyoreta Freud, l'hàbit va anar disminuint a mesura que Graham s'acostumava al nou entorn i s'anava estabilitzant amb l'ajuda d'un dels membres del personal, que féu la funció de mare de substitució.

En les tres dècades que seguiren el final de la guerra, Anna Freud creà un centre de formació per a analistes infantils, en substitució de les llars infantils del període bèl·lic, que incorporava una classe de preescolar per tal que els analistes de cada curs poguessin practicar observant el comportament dels infants. Seguint la pauta habitual d'Anna Freud, els nens d'aquesta classe no provenien del veïnat –integrat, majoritàriament, per persones acomodades–, sinó d'un districte proper de Londres, més pobre, on vivien famílies desfavorides.

En lloc de parlar de les obres d'Anna Freud, que es poden trobar a qualsevol bona biblioteca que disposi de llibres d'educació, he preferit donar una visió general del seu treball directe amb els infants. Anna Freud fou objecte, ja en vida, de nombrosos honors, tant pels seus assoliments acadèmics com pel seu treball amb els infants. Però la qüestió, tal com ella plantejà amb motiu d'una conferència pública celebrada al gran saló de la Universitat de Viena el 1968, continua sent aquesta: «On seria avui l'obra psicoanalítica que es va iniciar a Viena amb tanta esperança abans de la Segona Guerra Mundial si no hagués estat interrompuda?». ■

La llengua oral

L'autora parla de la responsabilitat dels mestres a l'hora d'acompanyar el desenvolupament lingüístic i comunicatiu dels infants. És important proporcionar-los bons models i servir-se de la tradició literària per enriquir l'expressivitat lingüística. A casa nostra, a més, la llengua té un paper decisiu com a element de cohesió dins la diversitat social, present igualment a l'escola.

Rosa Boixaderas

Avui dia, ningú no dubta de la importància que té la comunicació en el desenvolupament integral dels infants i tots els mestres sabem que és present en la base de tots els aprenentatges. La comprensió i l'expressió de les emocions i del pensament es realitzen sempre a partir d'actituds, sons, paraules i gestos, en definitiva, a partir de tot allò que entenem com a llenguatge.

Els infants adquireixen la possibilitat d'expressar-se des dels primers moments de la seva vida i els primers signes apareixen en el contacte amb la mare i molt aviat amb la comunitat que l'envolta.

A l'escola li pertoca acompanyar i proporcionar un entorn afavoridor de la millora i l'enriquiment de les possibilitats comunicatives i lingüístiques dels infants.

Aquest article pretén reflexionar sobre alguns dels aspectes bàsics de la didàctica de la llengua oral en l'educació infantil i que, potser per massa sabuts, darrerament s'han anat deixant de banda.

La necessitat d'un bon model

La llengua s'aprèn escoltant i parlant. Els infants interioritzen el que senten, ho processen i s'expressen. Les capacitats d'aprenentatge dels primers anys de vida són infinites. No és estrany que de vegades sentim l'expressió «són com esponges» i és que, en poc temps, són capaços

d'*absorbir* l'estructura de la llengua i fins i tot de més d'una.

És en aquest sentit que necessiten bons models. Com més paraules i expressions li proporcionem, més n'aprendrà. És un error gravíssim res-

tringir les possibilitats lingüístiques o infantilitzar-les. L'adaptació a l'edat de l'infant del llenguatge que utilitzem no es pot limitar al conjunt de trets que ens sembla que entenen. Sempre hem d'anar més enllà. Les paraules i les frases han de ser concises però riques en els recursos que ens proporciona la mateixa llengua. Evidentment, s'ha d'escollir les que afavoreixin la comprensió. Els infants són clars i, si estem atents, la seva mirada ens regula la nostra parla però, per avançar, cal mostrar diverses estratègies comunicatives.

A més de ric, aquest model ha de ser correcte. Amb un llenguatge planer, no cal utilitzar cultismes, hem de tenir cura no només que les paraules siguin autòctones sinó que les estructures siguin genuïnament catalanes. És cert que el professorat també es troba immers en entorns cada vegada més contaminats per la barreja amb d'altres llengües, sobretot el castellà, però, precisament per conviure amb un fenomen així, hem d'estar amatents a traslladar als infants la correcció pròpia de la institució escolar. No s'hi val parlar sense utilitzar els pronoms febles: «*Ja tinc prou*» o «*No vagis*» en lloc de «Ja en tinc prou» o «No hi vagis» o deixar que els infants diguin «*Se m'ha caigut al terra*» en lloc de «M'ha

caigut a terra», «*avui per la tarda*» per «a la tarda», «*de peu*» per «estar dret», «*assentar-se*» per «asseure's», «*les tres i mitja*» per «dos quarts de quatre», «*vale*» per «d'acord»... Aquestes són petites mostres d'expressions que s'utilitzen contínuament i que si no mirem de corregir-les des de ben petits s'aniran introduint en el llenguatge del nostre alumnat.

Un bon model també ha de tenir en compte la fonètica. Actualment hi ha una sèrie de confusions de pronúncia que els infants repeteixen perquè es pensen que és la manera correcta de dir-los. Per exemple, la manca de sonoritat de la *essa* i de la *ge* o la confusió de la *ella* i la *i*, etc.

Des d'aquest punt de vista no podem confondre les diferents variants dialectals amb els trets propis d'una pronúncia errònia. El mestre o la mestra que parla amb una variant que no és la mateixa que la de l'escola no ha de deixar el seu accent però sí que ha de poder explicar als infants perquè ell o ella ho pronuncia diferent.

El professorat dels infants més petits ha de ser conscient del model fonètic que transmet. Si, com hem dit abans, ells són com una esponja, nosaltres som el seu mirall. L'escola és el lloc on la societat diposita la responsabilitat de transmetre la llengua i la cultura amb tota la seva riquesa i complexitat.

Acompanyar i donar seguretat

La comunicació oral a l'escola infantil és el vehicle bàsic de la vida d'escola i de tots els aprenentatges. Des dels més petits, quan encara no parlen, fins als més grans, quan ja tenen l'estructura de la llengua interio-

ritzada, el professorat i els infants es comuniquen constantment. A cada moment es parla del que es farà, de com i quan es farà, del que s'ha fet, etc. És en aquests moments quan cada nen o nena va construint el llenguatge propi. L'ensenyament de la llengua no es pot marcar en un «horari» com en els ensenyaments dels més grans (de 10 a 11...), la llengua s'aprèn sempre. Per això és molt important està atent, receptiu i disponible a les necessitats individuals. Tot i que hi ha estudis que afinen força sobre les etapes de l'adquisició del llenguatge, tots sabem que cada infant presenta unes peculiaritats segons diversos factors (família, entorn, capacitats, etc.) que li determinen un procés individual.

L'infant aprèn la llengua quan posa en funcionament les possibilitats innates que li permetran el bagatge lingüístic necessari per requerir i satisfer les seves necessitats, recrear la realitat en el joc i relacionar-se amb els altres. El paper dels adults en aquest procés és el de l'acompanyant que ofereix les eines (paraules i expressions) però que també permet els temptejos, les confusions que fan avançar. I en aquest sentit és bàsica l'espera, deixar temps per a les respostes, suportar els silencis, tenir paciència, no precipitar-se i avançar-se a les respostes quan l'infant dubta o, senzillament, està processant lentament la resposta adequada.

També és fonamental la confiança en les possibilitats infantils. Moltes vegades, quan el professorat és observador i receptiu, poden sorprendre les respostes creatives d'alguns nens i nenes. I és que quan es transmet seguretat i se sap motivar, la capacitat d'imaginar, d'inventar i de recrear poden ser infinites.

Literatura i TIC

En allò que tothom està d'acord, i la presència a les escoles ho demostra, és en les grans aportacions de la literatura infantil, popular i moderna, que afavoreixen i consoliden l'enriquiment de l'expressivitat lingüística. Les experiències descrites i viscudes en els gèneres literaris desvetllen emocions que ajuden a canalitzar les pròpies. En qualsevol material literari, poemes, rondalles o contes hi ha gran diversitat d'expressions i de lèxic que amplien els de la vida diària i els infants els incorporen ràpidament perquè el seu contingut els és molt proper. La literatura catalana ens proporciona a mestres i infants el material lingüístic fonamental per a l'aprenentatge de la llengua. Els nostres poetes, des de Maragall o Verdaguer fins a Martí i Pol, Xirinacs, Raspall o Desclot, entre molts d'altres, ens ofereixen un ampli ventall de temes que, amb un llenguatge entenedor, permeten descobrir la musicalitat de la llengua. Això fa que els infants els recordin, que en un primer moment els diguin de memòria, però que de mica en mica en vagin incorporant els mots i les expressions i així amplii les seves possibilitats expressives. I no parlem de les aportacions del folklore recollit per Amades o de les grans traduccions dels contes tradicionals com Andersen i Grimm.

El gran gruix de continguts de les programacions de llengua oral de les escoles i de cada mestre s'ha de confegir a partir de la literatura.

Per altra banda, el gran avenç que ha suposat la introducció de maquinària informàtica a l'escola, vídeos, ordinadors, canons, pissarres digitals, etc., ha permès programar activitats literàries que poden anar

molt més enllà del conte oral o el llibre. Però realment s'utilitzen adequadament? De vegades, hom té la sensació que alguns professionals cauen en la temptació d'utilitzar-los per tenir entretinguts els infants en lloc de treure'n el profit complementari que poden proporcionar.

Sembla que la comprensió s'hagi d'assegurar tot proporcionant imatges que il·lustren les explicacions orals. Els infants, tenint sempre en compte l'edat, són capaços d'entendre i imaginar contes explicats sense cap imatge. La majoria de vegades senten un gran plaer quan escolten i contempen un adult gesticulant, canviant de veus i de tons, etc., i resten embadalits perquè es poden imaginar els personatges i les situacions. Una mostra d'aquest plaer és que si els deixes triar demanen que es repeteixin.

Les grans possibilitats de la introducció d'Internet a les escoles s'han d'utilitzar amb tot el que comporten. Ha de servir per afegir eines i materials didàctics, sempre benvinguts, però no en detriment dels que ja funcionen. Per exemple, pot proporcionar imatges i seqüències que poden ampliar la informació dels projectes de treball. Es pot veure l'hàbitat d'animals coneguts però llunyans, la vida d'altres nens i nenes, etc. El que és un error és baixar de la xarxa el conte de «La Caputxeta», per dir-ne un, i oferir-lo als infants sense valorar-ne la qualitat i sobretot la llengua. La introducció de les TIC ha de suposar un canvi, un pas endavant i sobretot un bon exemple de com ampliar les formes de transmissió d'una història.

L'ensenyament de la llengua s'ha de fer amb afecte, amb sentiments positius que els infants capten ràpidament. La televisió o la pissarra digital, quan només s'utilitza per baixar programes de la xarxa, creen entre ells una relació freda. En una societat com l'actual, on cada vegada més, en les cases no es parla perquè hi ha constantment el televisor engegat i els nens i nenes s'hi passen hores i hores al davant, l'escola no pot caure en el mateix parany. La visualització d'imatges crea una actitud passiva. Com dèiem al començament la llengua és l'expressió del pensament i les emocions i això només es pot fer a partir de la interacció amb els altres, en definitiva, amb la comunicació, no davant de pantalles.

Llengua materna o llengua mare

Estem vivint uns moments polítics i socials complicats i amb moltes turbulències de tot tipus. Progressivament però d'una manera incisiva, es volen crear uns estats d'opinió confusionaris en tots sentits, seria llarg d'enumerar-los. I el sistema educatiu, com sempre, és un terreny abonat per als poders fàctics. La fragilitat i la tendresa que inspira la infància els pro

porciona la possibilitat de crear desconcert entre la població per aconseguir els seus objectius. Posar en dubte el Programa d'Immersion és una d'aquestes idees perverses que sembren dubtes. En la realitat lingüística de la nostra societat no podem claudicar. Si volem donar les mateixes oportunitats a tots els infants no els podem negar el dret d'aprendre en català.

La llengua de comunicació, la llengua mare de tots els aprenentatges ha de ser la pròpia de Catalunya. Només així aconseguirem que, malgrat la gran quantitat de llengües maternes que es parlen, els nostres infants n'aprenuin una de comuna, la nostra, la que durant segles ens ha configurat una identitat, i d'això els mestres n'hem d'estar molt segurs i defensar-ho de totes les maneres possibles, perquè no ens poden tirar per terra una tradició pedagògica fonamentada en temps difícils però consolidada a partir del mestratge i l'experiència de molts professionals. ■

Rosa Boixaderas,

Professora - col·laboradora de la Facultat d'Educació de la UVIC
(Didàctica de la llengua a EI)

La botiga virtual

Quins Llibres?

cesc

La botiga virtual ofereix una selecció dels millors llibres que es troben al mercat per als lectors de 0 a 16 anys, tant novetats com de fons, seleccionats pel Seminari de bibliografia infantil i juvenil de l'Associació de Mestres Rosa Sensat

www.quinsllibres.org

Històries de complicitat i descoberta III

...ara el tap de la garrafa

Carme Cols

Les petites històries s'entrellacen i poden créixer si aturem la mirada i escoltem els infants. La documentació ens hi ajuda, va creant elements per tornar a mirar les imatges des de diferents punts de vista, des de diferents mirades. ■

L'habilitat d'obrir i tancar... en Biel la fa servir en altres situacions.

En Pau vol intervenir. Es produeix un petit conflicte...

Com si fessin pactes apareix una nova complicitat.

Comparteixen el que estan descobrint.

La curiositat i la complicitat creix.

La mestra exclama: «Heu après a obrir l'aixeta i l'ampolla!!! Heu trobat l'aigua a la peixera, a la pica i a la garrafa».

Al voltant de la taula braser

Hi ha criteris organitzatius, estètics i pedagògics que es construeixen amb el pas del temps i amb totes les persones que conviuen en el grup. Aquesta exposició, «conversa al voltant de la taula braser», és fruit de les trobades dels dos equips de mestres de les escoles bressol municipals de Valls per posar en comú el que passa al voltant de la taula braser.

Equips de l'EBM Tabalets i l'EBM Xiquets i xiquetes

desembre 2012

12

novembre

La taula rodona amb dues cadires és un material que és a totes les estances. Aquest espai s'ha anat creant i moltes mestres nouvingudes a l'equip se l'han trobat. Amb el pas del temps, sentim la necessitat de tornar-ne a parlar, d'aturar-nos a mirar i observar el que passa entorn d'aquest espai com a estratègia per trobar-nos, compartir...

Hem escoltat, hem conversat, hem escrit i hem recollit imatges. Això és un resum del que hem dit i el que hem estat capaces d'explicar. Segur que hi ha molts detalls que encara són invisibles als nostres ulls, però el recull ens dóna molts elements per entendre el que passa entorn de la taula braser.

Conversa

Leo: La taula braser i jo hem començat a conèixer-nos. Crec que ella coneixia més quines eren les seves funcions que no pas jo. Juntes hem començat a fer una mica d'història i a poc a poc he anat entenent i ampliant les seves funcions.

Quan vaig començar amb els equips de mestres de les escoles bressol municipals de Valls, per a mi era una taula més, on pares, mares i jo ens

asseiem a xerrar, a fer les anotacions a les llibretes...

Com que al principi no tenia sofà a l'estança, també

la utilitzava per donar el biberó als nens i nenes. Els primers mesos creia que era un espai més dedicat a les famílies que no pas per a mi.

Montse P.: Fa molts anys que treballo amb els més petits, que jo recordi fa 26 anys que tenim taula rodona amb una cadira a les estances.

És un element que no podia faltar, però que en aquell moment tenia una altra funció: substituir la taula del mestre, i no li donàvem el valor que ara li donem.

Recordo que en aquesta taula hi posava les meves coses: la llibreta que utilitzava per fer les anotacions dels nens, la llibreta de la programació, les carpetes, tot el que em venia a les mans i en aquell moment no deixava al seu lloc, l'esmorzar... Clar, era la meua taula i de ningú més. Un bon dia a casa meua vàrem fer canvis, jo tenia dues taules braser que havia fet el meu home, que era fuster, però una em sobrava i aleshores no li vaig donar el valor que tenia i que representava. Què vaig fer? Portar-la a l'escola, però per dos motius. Un era econòmic, ens estalviàvem diners perquè no calia comprar-la, i l'altre era per posar-la en una estança on encara no n'hi havia. Però continuàvem no donant-li el valor que tenia.

Al cap de 20 anys vàrem canviar a un nou espai d'escola i la taula va fer cap a l'estança del mitjans. En aquell moment vàrem veure la necessitat de fer una formació al centre, i sense gairebé adonar-nos-en li hem anat donant un valor especial i volgut a aquest espai que potser ens ha fet despertar, transportar nous conceptes que ja eren dins nostre de tota la vida.

La conversa s'engresca i cadascuna explica el seus sentiments i la seva visió al voltant de la taula braser

Dolors: Antigament la taula braser es situava al mig del menjador de les cases i era el punt de reunió de la família, on es feien llargues converses mentre s'escalfaven els peus amb el braser i es cobrien les cames amb les estovalles gruixudes.

Sílvia: Aquest és un dels records entranyables de quan anava al poble a passar els Nadals. A totes les cases dels nostres parents hi havia aquesta taula, amb les faldilles i les brases a sota, per escalfar-se. Quan arribaves del carrer, amb el fred humit i tallant calant-te els ossos, era un plaer seure i tapar-te les cames amb aquelles faldilles gruixudes. Immediatament notaves l'escalfor del braser que et pujava des dels peus congelats.

A sobre la taula, un plat amb torrons, un altre amb pinyons ensucrats i les begudes calentes. Per a mi, la conversa era el que menys contava. Em sentia protegida i dolçament cuidada en aquelles estones.

Marta: Recordo que amb nou o deu anys vaig passar llargues estones asseguda al voltant de la taula braser acompanyada dels meus germans. Tan aviat jugàvem al parxís o a cartes, com estudiàvem o ens barallàvem. El temps anava passant i la família creixent. Això va portar a fer algun canvi, però la taula braser va seguir donant vida a casa. Només va canviar de lloc, perquè el pare hi passava hores i hores estudiant i escrivint els seus llibres. Tinc la imatge del pare assegut, amb les faldilles damunt les cames i el soroll de les tecles de la màquina d'escriure Olivetti. Molts cops la mare s'asseia al seu costat. Encara veig la taula i les cadires de boga que l'acompanyaven.

La Marta continua explicant, transportant les seves vivències i emocions:

Després de molts anys van néixer la Júlia i el Pau. Volíem una habitació senzilla i acollidora. No vam dubtar de posar-hi una taula braser i

dues cadires. Li donava el pit asseguda a la cadira, li canviàvem el bolquer damunt la taula... La vida al voltant de la taula no s'acabava aquí. Quan s'adormia la posava al bressol i jo em quedava asseguda llegint. Era un lloc acollidor i tranquil, no tenia cap pressa a marxar. El mateix va passar quan va néixer en Pau després de dos anys.

Tot recordant la taula braser de casa, m'adono que a l'escola sempre n'hem tingut. Potser, en aquell moment, tenia unes altres finalitats. Era la taula braser i la cadira de la mestra. Plena de papers, colors, llibres... i que només convidava a una persona, perquè només hi havia una cadira!!!!!!

Per altra banda, a la nostra saleta hi havia una taula braser, unes estovalles llargues, un braser elèctric i cadires. Allí hi menjàvem, ens trobàvem amb les famílies, feiem les trobades amb l'equip cada setmana... Va ser una taula on vam passar estones de tota mena.

Txell: Abans de començar a participar en aquest projecte, no havia sentit a parlar de la figura de la taula braser.

Núria: Quan vaig començar a treballar, l'espai on tenia la taula braser no el vaig tenir gaire present, i no li donava la importància que ara li dono. Si ens centrem en el concepte, em ve a la ment un espai acollidor, on et sents a gust, un lloc on passen coses "interessants".

Txell: Així doncs, al voltant de la taula braser hi sorgeixen moltes situacions on hi estem implicats tant les mestres i les famílies com els xiquets i xiquetes.

Al començar el curs va ser un bon lloc perquè els pares i mares s'asseguessin acompanyant els nens i nenes en aquesta nova etapa que començava. La taula braser, igual que el bressolet que ens fa de sofà i alguna altra cadira, van formar part de la familiarització, van acollir les famílies que venien una mica angoixades per la nova situació que se'ls plantejava.

Sílvia: Per a mi, la taula braser abans es feia servir per posar-se tota la família al voltant i estar calentons, podríem dir que després de treure el fred era un racó de trobada familiar, amics, parents... i es posaven tots al voltant de la taula. La funció de la taula braser a l'escola bressol és aquest lloc de trobada amb les famílies, un racó on puguin sentir-se còmodes, un contacte informal entre pares, mares, avis, àvies, i educadora, un contacte molt freqüent, que permet la comunicació.

Montse Martínez: Jo, com la Leo i la Txell, m'he adaptat a la taula i encara em queda molt... Pel que fa a les famílies, i tenint en compte que

és un espai destinat a que elles puguin seure estones lliurement i de manera relaxada, he de dir que poques vegades s'hi asseuen (presses, poc temps...). A més, també he observat que la majoria dels familiars, quan tenen una estona per seure, ho fan al sofà.

El familiar que més utilitza una de les cadires de la taula braser és l'avi d'una nena, que sempre que la ve a buscar s'asseu, li posa la jaqueta i parla amb ella i amb la resta de nens i nenes des d'aquesta posició.

Míriam: La funció d'aquesta taula la decidim nosaltres, som qui decidim què volem que hi passi. A la meua estança, el grup de 2-3, són els nens i nenes qui conviden els pares i mares, avis i àvies a seure a la taula i mirar-se el diari. Encara que m'adono que si algun dia després d'entrar del jardí he deixat alguna jaqueta o alguna cosa damunt la cadira, quan arriben els pares mai no hi seu ningú.

Montse M.: Considero que és un espai que sempre ha d'estar endreçat per tal de cridar l'atenció, tant de les famílies com dels infants, ja que és

una imatge que, indirectament, els transmetem sobre la nostra manera de treballar i de ser.

Anna: Parlant d'aquest espai, diria, per començar, que el considero com un lloc de referència tant per a mi com per a l'estança, ja que crec que proporciona en conjunt un efecte confortable, acollidor, accessible, agradable, que dóna sensibilitat i afectivitat a l'entorn, que facilita les relacions i en definitiva que convida a la possibilitat de múltiples situacions.

L'Anna continua explicant:

La meua experiència comença amb els lactants. Pel que respecte al dia a dia, aquest espai em permet diferents moments, com poden ser, en el meu cas, de necessitat, com donar els menjars, però penso i intento que no es limiti només a aquest ús. Crec que aquest ús de la taula braser no és només el de menjar, sinó que em dóna la possibilitat d'establir relacions amb els nens i nenes, de mirar-los, que em vegin, de parlar-los i que em parlin, intentant així que cada cop se sentin més segurs de la meua mà.

Txell: A primer cop d'ull t'adones que aquest espai està totalment integrat a la idea d'escola que estem dissenyant. És un lloc acollidor que invita a les famílies a entrar a l'estança, asseure's i passar una estona tranquils tot observant els seus fills i filles i participant del dia a dia del grup, ja sigui mirant el diari, llegint la llibreta personal del seu xiquet o interactuant amb les altres famílies i mestres.

Leo: Cada matí, quan arriben els pares i mares, s'hi asseuen, agafen la llibreta del seu filla o filla i hi fan les anotacions. Ara, a més, quan els vénen a buscar a la tarda, s'hi passen una estona llegint el diari del grup.

Mari Pau: Aquest és el tercer curs que vaig descobrint aquest espai i amb tot el que aneu dient veig que en alguns moments, sobretot quan es van fent grans, ens perdem oportunitats. Per exemple, el lloc on està situada la taula braser és significatiu. Al començament de curs la tenia posada en un racó de l'estança i no s'hi asseien massa, després la vaig posar al costat de la finestra i ara hi seuen més. No sé si és el canvi de lloc o tot el que anem debatent sobre el projecte educatiu que ens fa trobar-hi el significat.

Montse M.: Segur que influeixen els debats que tenim sobre el concepte d'escola, d'infant i de mestra. Però també el lloc, la llum i la visió àmplia cap a dins i fora de l'espai ajuda que ens hi trobem més bé.

La Leo i l'Anna, mestres dels grups dels nadons de les dues escoles, coincideixen a dir:

A l'estança dels nadons, la taula braser, des de l'inici del curs ha estat al mateix lloc, al costat de la finestra que dona al jardí i fa presència a tot l'espai de l'estança. Des de la taula, assegudes a la cadira, ho podem veure tot.

La Sílvia, que aquest any segueix el grup de nadons, ara caminants, ens explica:

Sempre començava i començo la rebuda a la taula braser, això proporciona el pas i la visió de les famílies. La taula és la rebuda, els primer contactes del dia amb els pares i amb els infants.

Montse M.: I ara, fent una mica de referència al que explica la Sílvia, m'adono que m'hi assec per rebre els xiquets i xiquetes de 9 a 9:30 h aproximadament. També per fer observacions de tot allò que fan els infants mitjançant les propostes que poso al seu abast; i també m'hi assec a la tarda, per anotar l'assistència del dia. Potser sí que no he donat gaire importància a l'espai de les famílies?

Anna M.: A la meua estança, la de 2 a 3 anys, durant diferents estones del dia té un tipus de funció o una altra. A primera hora del matí, durant l'entrada dels nens, els pares arriben i aprofiten l'oportunitat per seure a la taula

per conversar una estona o mirar-se el diari on hi ha escrit el que fem cada dia. En un ambient relaxat i agradable, aprofiten una bona ocasió per llegir tot allò que fan els seus fills i parlar de tot allò que desitgen.

Núria: Si observo aquest espai com a mestra, veig que és un espai per acollir i rebre les famílies. I has de pensar molt bé en quin lloc el situes a l'estança. Perquè recordo que el curs anterior, quan aquest espai el tenia just al costat de la porta d'entrada de l'estança, les famílies no s'hi asseien gaire. En conclusió, no utilitzaven gaire la taula. Després d'un parell de setmanes observant això vaig decidir canviar-la de situació a l'estança, perquè les famílies hi entressin més i no es quedessin tan a la porta. La reacció de les famílies davant aquest nou canvi de situació de la taula braser va canviar, ja que no es quedaven a la porta i, a banda, passaven més estona asseguts. Sembla que acullis molt més. Per això he observat que és molt important la situació d'aquest espai a l'estança però no n'hi ha prou d'escollir el lloc, ha de ser un lloc i un espai cuidat. Una taula ben preparada, damunt la qual no hi ha d'haver gaires coses, i les coses que hi ha d'haver han de ser pensades.

Maite: La taula braser té una funció comuna en totes les estances, que és la relació entre les famílies, entre els infants...

Núria: Si observo aquest espai des del punt de vista del xiquet o la xiqueta, observant les edats amb les quals he estat (d'1 fins a 3 anys), observo que l'infant utilitza aquest espai tan acollidor per enfilarse a les cadires i observar el diari. I a vegades aquesta taula és un lloc de relació entre xiquets, ja que observant les fotos del diari on ells mateixos apareixen es comuniquen i es tracten d'explicar coses. També és un lloc de relació entre els xiquets i xiquetes i l'educadora perquè moltes vegades aprofites aquesta taula per escriure llibretes, diari, documentar... i ells s'acosten per observar el que fas. També pot ser un lloc per fer jocs de falda, etc., i a vegades pot ser un bon amagatall per als xiquets, ja que algun dia me n'he trobat algun amagat.

Si observo aquest espai des del punt de vista de les famílies (mare, pare, avis...), és un lloc en què es troben "asseguts" des d'un dels primers contactes que fa l'educadora del seu fill o filla, o sigui la primera trobada individual amb la família. Per tant ja li comences a donar la seva importància com a espai en les primers relacions famí-

lia-educadora. Les famílies utilitzen aquesta taula braser a les arribades i sortides del seu fill o filla a l'escola. A vegades hi donen biberons, etc., i, si no, simplement s'asseuen a la cadira de la taula braser per observar el diari i veure com ha anat el dia a l'escola. Habitualment utilitzen aquest espai per xerrar una estona amb l'educadora del seu fill.

La Maite i la Yesmina són les mestres que aquest curs fan el reforç i tenen la visió de totes les estances i coincideixen a explicar:

En aquest racó, en aquesta taula, es mantenen converses, es comparteixen inquietuds, preocupacions que les famílies tenen, ja sigui amb l'educadora o amb altres famílies. Les mestres l'utilitzem més o menys.

Anna: En aquest espai prenc anotacions, escric a les llibretes dels nens i nenes, els observo en alguns moments, proposo a les famílies quedar-se i conversar una estona sobre els seus fills i filles, així doncs, tracto de cuidar-lo, tenir-lo organitzat i net d'interferències i que, estèticament, sigui agradable, fent-ne d'aquesta manera un lloc que parli per si mateix. Em dona la possibilitat de mantenir relacions individuals d'afecte, de coneixença i d'experiències, sent així un espai flexible que pot arribar a motivar diferents accions.

Sílvia: A mi també em serveix, o bé per posar una distància a l'hora d'escriure, o d'observar. Sóc prop dels nens però sóc a una alçada que em permet decidir el que vull fer o les necessitats que vull atendre en aquell moment. També em permet tenir un moment individual amb els nens, escrivint a la seva llibreta i fent participar un nen a la meva falda.

Leo: La transformació de l'espai per a les diferents funcions. Al principi feia un raconet, estirava unes petites estovalles, m'asseia els nens a la falda i els donava el dinar. El que intento en aquests moments és que s'assembla al màxim possible a la taula on dinen a casa, i que puguem establir una bona relació. La taula ens permet que en diferents moments pugui fer diferents funcions, per això enretiro el diari, les llibretes i la planta; estiro les estovalles i hi poso el dinar. La taula i jo ens hem anat fent amigues. És al costat dels infants, al costat de les famílies i m'ajuda a obrir els ulls. Aquest ha estat el primer any de conèixer amb ella i, fent la petita reflexió, m'adono que en cada moment m'ha acompanyat. La taula amb les inseparables dues cadires. Quan t'hi asseus passen coses... Hi ha estones que els nens s'apropen als meus peus quan estic

escrivint a les llibretes, aleshores els agafo i els explico el que escric i si és o no la seva llibreta.

Sílvia: El primer any, amb els nadons, tens una estratègia molt determinada per apropar-te a les famílies: les llibretes individuals, el diari del grup sobre la taula, provoquen l'apropament i les relacions amb les famílies. Tenen un espai on poden escriure i informar de les hores de les menjades, això durant els primers mesos és molt important. Les nostres descripcions del que fan i del que ha passat a les llibretes individuals i al diari de grup uneix i enganxa, i dona moltes possibilitats de llegir-ho i retrobar-ho.

Després, a mesura que passa el temps, els nens tenen curiositat per amagar-se sota les faldilles de la taula braser i més endavant pel que hi poden trobar, i és així que anem veient com, amb les seves estratègies, s'enfilen fins que poden mirar el que hi ha a la taula.

Molts detalls i vivències fan que els pares també, sobretot els que els costa una mica més, comencin a apropar-se i estableixin una relació amb els infants i amb la mestra i altres famílies. En el segon any, per als infants i les famílies ja és un lloc referència, una filosofia que desprèn actituds de les quals hem d'estar convençudes.

La Maria Pau, que segueix el grup des de nadons, ens descriu:

Normalment, si hi ha algun pare o mare mirant el diari amb el seu fill, sempre acostuma a apropar-s'hi algun altre nen o nena.

Aquest tercer any també hi ha moments del dia en què, els mateixos infants, seuen a la cadira gran o bé es posen drets damunt la cadira petita i es miren el diari descrivint les imatges o interpretant els escrits a la seva manera. Hi ha molta conversa entre ells.

També m'ha passat que si em deixo algun bolígraf damunt la taula, ells també volen plasmar les seves experiències fent un dibuix o imitant la grafia. Penso que hauríem de gravar les seves converses.

La Míriam és al grup per primera vegada, a l'escola nova:

Sí, al grup dels de 2 a 3 anys són els nens i nenes qui conviden els pares i mares, avis, àvies a seure a la taula i mirar-se el diari. També, de vegades, quan entren o surten les famílies, si hi estic jo asseguda sempre s'hi asseu algú. Últimament és un punt on moltes mares s'asseuen a donar el biberó o el pit.

Per als nens i nenes de l'estança, és un lloc que crec que els fa "sentir grans", quan no hi ha res damunt la taula s'asseuen a les cadires amb els gots de la cuineta i diuen "faig un café".

Per mi és un lloc d'observació on m'agrada seure i observar tot el grup i veure com juguen, com parlen entre ells, què fan i com. Com diu la Maria Pau, poder enregistrar les seves converses seria extraordinari.

La Yasmina, mestra de suport d'una escola, comenta:

En algunes estances els pares s'hi passen estones, miren el diari o simplement s'asseuen i observen el seu fill o filla i els altres nens o parlen amb la mestra... Una altra situació que he vist que passa sobretot en les estances dels més grans és que els xiquets i xiquetes s'enfilen a la cadira i es passen estones mirant el diari, de vegades criden l'educadora i li expliquen el que veuen, si surten a la foto, el que han fet...

Maite: En aquest racó, en aquesta taula, es mantenen converses, es comparteixen inquietuds, preocupacions que les famílies tenen, ja sigui amb l'educadora o amb altres famílies.

Anna: Cada matí, quan comença el dia i entro a l'estança, potser és una coincidència, però el primer que organitzo és la taula. Veient la totalitat de l'estança, no l'imagino sense aquesta taula i les seves cadires. Per a mi és doncs una part molt important de l'es-

tança, que em dona seguretat, confiança i fa que em senti com a casa.

Marta: Aquesta taula braser que he viscut des de molt petita i durant molts anys, ha anat creixent al meu costat, des de casa fins a l'escola, donant-li el valor que ha tingut en cada moment. Tot el que hem plantejat va teixint una manera d'entendre i fer possible una escola agradable, compartint moments i relacions. ■

Equips de l'EBM Tabalets i l'EBM Xiquets i xiquetes

Viure i sentir les caixes

A la nostra escola oferim diversos materials versàtils, uns elements de joc que ofereixen a l'infant un munt de possibilitats d'aprenentatge, una joguina que segons el nivell evolutiu de l'infant es transforma i creix amb ell. Una mostra d'aquest material serien les caixes de cartró, presents tant a les estances com al jardí.

**Maribel Giménez Quintana
i Imma Gómez Sau**

L'espai dels més petits de l'escola és un lloc on es barreja la calma amb l'activitat contínua i individual de cada infant. Hi conviuen nens i nenes de 4 mesos fins a l'any, és una estança amb unes particularitats que la fa diferent a la resta dels grups de l'escola bressol. Dins de la nostra quotidianitat ens proposem observar, reflexionar, investigar... alguns materials que sovint proposem. Volem focalitzar la nostra mirada en els infants d'aquest grup de lactants i esbrinar què fan amb un material concret, quines relacions s'estableixen entre ells i quines amb el material.

Observant les necessitats dels infants vàrem descobrir el seu interès per una caixa que teníem a l'espai, prou grossa per enfilars'hi però poc estable per donar seguretat al joc de l'infant; ens plantegem, doncs, posar una caixa amb unes mides més adequades.

La nostra proposta d'observació comença preparant tres caixes; aquestes han de reunir una sèrie de condicions per garantir un mínim de seguretat per a les descobertes dels infants. Per tant han de tenir una alçada i unes mides adequades perquè no es bolquin si s'hi enfilen, i han de ser prou fortes perquè no s'enfonsin i alhora lleugeres, així que les omplim de porexpan i ja només ens queda tenir cura de l'estètica, per això les folrem amb motius atractius.

En oferir aquest material als infants, ens formulem diverses qüestions:

- Quines possibilitats ofereix aquest element de joc de diferents alçades, amb unes grandàries considerables respecte dels infants, que és prou ferm perquè no s'enfonsi i alhora lleuger i mòbil?
- Quina caixa atraurà més a cada infant?
- Podrem veure diferents actituds respecte d'un mateix material?
- Quina importància té la nostra actitud?

En la primera observació, una nena s'acosta a la caixa més gran, pica amb una mà i després amb l'altra, es para i sembla que escolti el silenci, i torna a repetir la seva acció una i una altra vegada. Aleshores s'hi acostava un company, que en sentir els sons s'encurioseix. Primer pica un infant i després l'altre, entre rialles intercalades, establint un diàleg de complicitat i de mirades.

En una segona observació tornem a trobar dos infants picant la caixa, però de sobte el joc canvia i en un moment donat, un costat de la caixa s'aixeca per la pressió que fa el nen cap a ell; davant aquella descoberta, la seva companya el segueix en el moviment provocant un balanceig harmoniós i continu de la caixa.

En aquestes dues observacions els infants només juguen amb les mans i ara podrem veure una altra possibilitat de joc amb els que ja gategen i

que constantment intenten provar-se motriument. Cada petit repte aconseguit el repeteixen una vegada i una altra, fins aconseguir seguretat en les seves accions i moviments.

Això és el que vàrem poder veure molt clar quan un infant va intentar pujar a dalt de la caixa més gran i ampla: primer va posar una mà sobre la caixa, després a poc a poc va col·locar l'altra, va intentar pujar un genoll i després de tres intents ho va aconseguir; elevar l'altre genoll va semblar una tasca més fàcil i una vegada allà dalt, tocava baixar. Va ser llavors quan vàrem poder veure que els bebès ja prenen mesures, distàncies... L'infant va provar d'arribar amb les puntes dels seus dits a terra, i ho va provar quatre vegades i cada vegada la seva mà tornava enrere fins a la caixa i en el següent intent s'acostava més a terra fins que va arribar a tocar-lo. Havia PRES MIDES! Havia mesurat la distància entre on estava enfilada i el terra. I així ho va tornar a fer amb l'altra mà; en canvi, baixar els genolls no va ser gens mesurat, les seves cames varen seguir el moviment del seu cos de forma natural mentre baixava.

I va repetir aquest seguit de moviments tan complexos, elaborats, pensats... vàries vegades fins que ja no li calia mesurar l'acció dels moviments de pujar i baixar aquella alçada concreta, tal i com fem

nosaltres quan pugem i baixem un esglaó, que amb un cop d'ull sabem què hem de fer.

Una altra descoberta va ser arrossegar una caixa, poder desplaçar-la d'un lloc a un altre, trobar-se pel camí joguines o altres caixes i fer-les moure, creant un moviment d'objectes en l'espai.

I després de tots aquests jocs d'aprenentatge dels nadons encara ens quedava observar què feien els infants que ja caminaven. El joc va canviar totalment, es van atrevir a agafar amb les mans la caixa més gran, poder enlairar-la del terra no va ser una tasca gens fàcil: col·locar bé les mans, els braços, coordinar moviments i transportar-la d'un lloc a un altre de l'estança, amb més o menys dificultat, i deixar-la caure pel seu propi pes, mostrant-se contents de poder portar un objecte tan voluminós però lleuger alhora.

Encara ens queda molt per observar, però hem pogut constatar que segons quin infant s'acosta a les caixes i segons el seu moment evolutiu, el joc canvia. N'hi ha que no han mostrat interès pel material, hi ha qui és més agosarat, més prudent, caut o intrèpid en les seves descobertes; ens mostren com coneixen els seus límits. Podem veure com a poc a poc, cadascú al seu ritme i sense presses, van fent petits avenços a tots nivells.

Hem pogut veure les potencialitats de cadascun dels infants, de l'espai i dels materials, donant valor a les petites coses que passen a la nostra estança i hem contemplat el procés de les seves accions, prou riques per elles mateixes, ja que amb els seus fets ens expliquen què i com ho realitzen. Només els cal la confiança de sentir-se acompanyats d'un adult que confia en les seves possibilitats i que els deixa resoldre els petits reptes que sorgeixen en les seves accions.

Per això, no ens quedarem aquí, sinó que la nostra intenció és seguir amb la mirada oberta sobre aquestes caixes el curs vinent i seguir investigant per seguir creixent. ■

Maribel Giménez Quintana i Imma Gómez Sau,
educadores de l'EBM Tabalet (Mataró)

Conversa amb Anna Zielinska

Avenços en el primer cicle d'educació infantil a Polònia

Infància: *Quines són les principals novetats que introdueix aquesta llei?*

Anna Zielinska: Fins ara, a Polònia, l'educació infantil 0-3 depenia del Ministeri de Salut i les escoles bressol funcionaven com a centres d'atenció sanitària. Els requisits, doncs, eren molt estrictes pel que fa a qüestions sanitàries, i tenien a veure amb criteris relatius als edificis i a la higiene

Amb la nova llei, les escoles bressol passen a dependre del Ministeri de Treball i Previsió Social, que serà qui estableixi la normativa que han de complir les diferents institucions.

Gràcies a aquesta llei es volen crear unes institucions que, de manera més eficient, tinguin cura de la primera infància. El govern té l'esperança que, amb l'aprovació de la llei, a finals de 2013 s'hagin creat 40.000 noves places per a aquesta franja d'edat. Polònia és a la cua dels estats de la Unió Europea pel que fa al nombre de places per a menors de tres anys. D'acord amb les dades de l'Oficina d'Estadística, el 2009 l'oferta educativa fins a tres anys era de només 52.200 places. Això suposa el 2,6% dels nens i nenes polonesos d'aquestes edats.

El 4 d'abril de 2011 va entrar en vigor la llei llargament esperada sobre l'educació dels nens i nenes de fins a tres anys. L'anomenada Llei del Primer Cicle d'Educació Infantil (Ustawa Zlobkowa) és un projecte emblemàtic del govern.

Infància

I: *Quin és el model d'educació infantil que proposa la nova llei?*

A. Z.: L'atenció infantil serà exercida per l'escola bressol, la llar d'infants, l'educador infantil o el

cuidador de dia. S'atendran els menors de tres anys i en casos justificats, de manera reglamentada, fins a quatre anys. Ara la llei no es centra només en qüestions de seguretat i en la creació de noves places; posa en joc la qüestió de la qualitat de l'atenció infantil, atorgant la importància necessària a l'estimulació i l'educació dels infants perquè es trobin en un ambient que els permeti desenvolupar-se com a persones i gaudir de l'aprenentatge.

I: *Explica'ns aquests quatre models de què parles: escola bressol, llar d'infants, educador infantil i cuidador de dia.*

A. Z.: Com he dit, les **escoles bressol** passen a dependre d'un altre ministeri. Seran per a nens i nenes de 20 setmanes a tres anys. Està previst que l'horari sigui de deu hores diàries, ampliable segons els horaris laborals dels pares i subjecte a pagament.

Un treballador de l'escola podrà tenir cura com a màxim de vuit infants, i quan en el grup hi hagi algun menor amb discapacitat o infants

menors d'un any, la ràtio serà de 1/5. Els treballadors podran ser diplomats en infermeria, llevadors, cuidadors d'infants, mestres d'educació infantil o educadors. En els centres amb més de dotze infants hi haurà d'haver, com a mínim, un diplomant en infermeria o llevador.

Pel que fa a les **escoles bressol privades**, fins ara les condicions i els preus dels centres podien ser molt diversos. Amb la nova llei, tots els centres hauran d'estar registrats i complir uns requisits per poder treballar. Es donaran tres anys perquè les escoles s'adaptin a la nova normativa.

La nova llei també incentiva l'existència d'**escoles bressol en les empreses**, i també a les universitats, a través de beneficis fiscals. Fins ara, s'havien de finançar amb els fons socials de les mateixes empreses i els requisits que exigia el Ministeri de Salut per accedir a les subvencions que s'oferien eren molt dissuasius.

Fins ara, els requisits i els tràmits burocràtics per contractar un educador infantil (*niania*) legalment i per obtenir les deduccions econòmiques corresponents, eren molt complexos. Ara el procés se simplificarà. Per accedir als avantatges que proposa la llei, caldrà que els progenitors,

o el pare o la mare en famílies monoparentals, treballin. L'educador infantil podrà atendre, també, infants de 20 setmanes a tres anys.

Les llars d'infants (*Kluby dziecięce*) són per a infants a partir d'un any. L'horari d'atenció dels centres no excedirà les 5 hores diàries ni les 25 hores setmanals. Els treballadors tindran una qualificació igual a la que s'exigeix per a les escoles bressol.

Els cuidadors de dia (*Dzienny opiekun*) seran contractats per l'alcalde del municipi o el president d'una administració local. Els candidats seran escollits per concurs públic realitzat per l'administració local contractant i hauran d'acreditar una formació de 160 hores, cas que no tinguin una titulació que el qualifiqui segons la nova llei. Oferiran atenció a infants a partir de les 20 setmanes d'edat fins als tres anys a casa de l'educador/a o en un altre habitatge llogat per l'administració local. Depenent de la grandària dels locals, el cuidador atindrà un màxim de cinc nens i nenes i, cas que hi hagi un nen/a amb una discapacitat o que requereixi unes atencions especials, el grup es reduirà a tres. El cuidador podrà ser una persona que convisqui amb l'infant, per exemple un dels progenitors.

I: *El govern ha previst alguna mesura per garantir la correcta implementació del nou model?*

A. Z.: Sí, l'aplicació de la llei s'acompanya d'un programa i del finançament corresponent per donar suport a la creació de les institucions que realitzaran aquesta tasca educativa. El programa *Maluch* ("infants petits") comptarà enguany amb 10 milions d'euros (un total de 48 milions d'euros per als anys 2011-2013) per finançar la creació de 277 escoles bressol i llars d'infants i l'adaptació de 1.670 escoles bressol, llars d'infants i instal·lacions de cuidadors de dia.

I: *Com ha estat rebuda la nova llei a Polònia?*

A. Z.: A l'etapa final dels treballs parlamentaris, la llei ha portat controvèrsia. Hi ha molts sectors a Polònia que consideren que aquesta llei pretén afavorir els interessos dels pares, de la indústria i de l'economia i no el benestar dels infants. Segons aquests sectors, l'estada en una escola bressol impedeix el correcte establiment dels vincles afectius de l'infant amb els progenitors, i pot perjudicar la sensació de seguretat de l'infant, fonamental per al seu desenvolupament.

La Comissió del Senat sobre dret de família ha alertat sobre les conseqüències que pot suposar el fet que no es posi als infants en el centre d'atenció de la llei. "Sembla com si el Senat hagués admès que els vots a favor del projecte de llei siguin perjudicials per als infants", diu Teresa Ogrodzinska, de la Fundació Comenius.

L'educació infantil no ha d'anar destinada a substituir l'atenció dels pares, sinó que ha de ser un suport. No hi ha estudis concloents que indiquin que l'atenció fora de la família en un marc educatiu ben organitzat perjudiqui els nens. Les posicions dels experts són diverses, tant a favor com en contra.

D'altra banda, els defensors de la llei consideren que l'educació infantil 0-3 és una gran oportunitat i que la possibilitat d'atendre els

infants en les diferents institucions permet adaptar-se a les necessitats individuals de cadascun. A mesura que l'infant creix, s'amplien les seves necessitats i li calen nous incentius per poder desenvolupar-se.

L'educació infantil no es pot plantejar només com un complement a l'atenció educativa que el menor rep a la família, sinó que pretén estimular i incidir positivament en el desenvolupament dels infants. Les institucions que la llei proposa no són meres "guarderies", sinó que representen espais on els infants poden conuiu amb altres infants, rebre l'atenció adequada i, sobretot, començar a aprendre les habilitats bàsiques de comunicació i cooperació, iniciar vincles socials, divertir-se, començar a assumir responsabilitats, i aprendre hàbits (tant d'higiene com socials).

A més, no es pot invertir el curs de la història i de l'emancipació de les dones. Elles necessiten i volen treballar (a Polònia el 40% de les dones es reincor-

poren al treball després del permís de maternitat, tot i que només el 2 per cent dels nens té assegurada una plaça educativa pública).

Polònia ha adoptat la llei sobre l'educació dels infants menors de tres anys i pot ser el començament d'un veritable suport per a la família. Com s'utilitzaran aquests recursos és un altre assumpte. Els interrogants que ens planteja la nova llei tenen una resposta difícil, i cadascú pot tenir la seva. Tot i així, tothom sap que la nova llei és l'oportunitat d'ampliar i millorar el sistema educatiu en aquestes edats, cosa que no era possible amb el model polonès vigent fins ara. ■

Com i què fer per estar bé a l'escola

Ens presentem

Nosaltres som els nens i les nenes grans i per això també el nostre cap, junt amb el cos, ha crescut i el fem funcionar bé, com diuen les nostres mares.

Nosaltres sabem escoltar fins i tot durant molt de temps.

Sabem ordenar tots els jocs, fins i tot els més delicats, sabem utilitzar l'ordinador i sabem utilitzar els retoladors molt bé damunt dels plàstics transparents. Fins i tot la pissarra de llum és fàcil per a nosaltres els grans.

Nosaltres us voldríem dir que ens escoltéssiu perquè en aquesta escola aprendreu totes aquestes coses i com nosaltres ja no voldreu marxar per anar a l'escola de primària.

Us enviem moltes salutacions i potser un dia ens trobarem i us coneixerem perquè alguna vegada, fins i tot sovint, nosaltres tornarem a la nostra bonica escola.

Una escola a prop d'un parc

La nostra escola es diu Parco Drago i és a Pistoia.

Per arribar a l'escola has de passar una avinguda, després trobes una gelateria, es gira en aquella placeta on hi ha també el pàrquing per als cotxes.

Els nens i nenes grans que són a punt de deixar l'escola per anar a primària expliquen als que ara hi arriben el que hi trobaran. I els donen també un munt de consells útils sobre la vida a l'escola, sobre els moments d'enyorança, sobre l'amor... És important que els de 3 anys escoltin aquests consells, que després podran compartir també amb els seus amics que van a altres escoles.

Parvulari Parco Drago

Vés sempre recte i no t'has de parar al supermercat i quan veus les cases a la dreta i a l'esquerra al cap de poc hi ha l'escola. Davant de la nostra escola hi ha un pàrquing per a molts cotxes, així baixes de pressa i et porten a dins de l'escola anant amb compte de passar pel pas zebra.

Allà a la dreta trobes una tanca mitjana, la passes i després trobes el jardí i tu no vas al jardí, sinó que has d'anar on hi ha una porta

gran amb els vidres vermells al voltant. Fins i tot si t'atures uns minuts a fora de la porta hi veus a dins i de seguida te n'adones del que hi ha a dins.

Saps per què l'escola es diu Parco Drago? Perquè fa molt de temps en el llac del parc Villone Puccini que està molt a prop hi vivia un drac però un de debò, enorme i que feia una mica de por.

Quan hi havia el llac i el parc i el drac aquesta escola havia existit.

Com s'hi arriba

Els de lluny han d'agafar el cotxe, millor si és petit així aparquen millor. Els de prop poden venir a peu i després també en bici.

Alguns també poden agafar el tramvia perquè just allà hi ha la parada del 4. També podeu venir amb la moto però heu de tenir el casc.

Seria bonic venir amb el tren però no pot ser perquè estem lluny de l'estació on s'ha de baixar per tant no l'agafeu perquè no arribareu.

La vostra classe

La classe de 3 anys és a la dreta i s'hi arriba de seguida.

Només entrar hi ha taules per fer les coses i una estora.

També hi ha una habitació amb una cuina de veritat amb els fogons de mentida on vosaltres hi fareu menjar per a les vostres mares. En aquella habitació hi ha també una tarima de fusta on podeu jugar amb els cotxets o els animals.

És una habitació maquíssima. Allà hi ha finestretes petitíssimes que si hi mires veus el parc i el llac.

Hi ha també una finestreta on diràs «Adéu» a la teva mare i sense plorar la veuràs poc a poc que se'n va.

Un lloc per menjar

En aquesta escola s'hi pot menjar i hi ha una habitació per menjar. A sobre de les taules hi posen les tovalleres una mica acolorides, dos plats, els gots i els coberts.

Heu d'anar amb compte perquè també us donaran el ganivet i llavors intenteu no llançar-lo o no tallar un dit al vostre amic. Les gerres són estupendes i si la vostra mare les volgués comprar han de preguntar a les mestres on les han comprat. Les gerres serveixen per posar-hi l'aigua i serveixen per servir-se tots sols, així n'aprendreu abans per no abocar l'aigua damunt la taula. Cada dia el cambrer, que ho fareu tots, us servirà les tassetes de cafè i allà podeu provar aquesta cosa exquisida. El cambrer us donarà les cistelles del pa i després quan ho heu acabat tot despara la taula sense pressa encara que n'hi ha que per anar abans al jardí desparen ràpidament fins i tot fent destrosses. El cambrer s'ha de posar un davantal maquíssim que renten sovint perquè sempre està brut de menjar. En aquesta escola es menja bé fins i tot la pizza i la sopa de verdures que és exquisida. La cosa que fa més fàstic són les verdures. Quan som a taula és divertit perquè diem moltes coses fins i tot acudits.

De tant en tant les mestres s'enfaden perquè parlem massa i llavors durant una estoneta parlem fluixet, després les veus tornen a ser fortes. Amb nosaltres hi ha el Lorenzo que pot parlar poquíssim perquè ell és lent menjant i a més quan parla no menja res.

Quan hi ha coses que no t'agraden has de fer veure que les proves o si no poses el menjar en el plat del que està al costat teu, però no tot si no ho descobreixen.

Moltes coses i idees penjades a les parets

A les parets hi ha enganxats molts fulls escrits, moltes fotos de nosaltres i moltes coses.

Gairebé tot és per a nosaltres, també alguna paraula com «Bosc».

Tot serveix per recordar-nos el que hem fet amb intel·ligència.

També hi ha coses que podeu tocar perquè són com un joc però aneu amb compte toqueu només les que us diuen les mestres.

Potser quan arribareu vosaltres hi seran encara totes i ens coneixereu perquè sortim en moltes fotos.

Una finestra realment especial

Quan estareu a dins de l'escola i per especificar a dins de l'entrada vosaltres mireu endavant i veureu que hi ha una finestra maquíssima potser la més gran de totes.

És una mica especial perquè el vidre està dividit en trossos quadrats petits i grans.

Si us poseu allà, mireu bé perquè podeu veure els nostres germans que són més petits i que estan a l'escola bressol. Després podeu veure els ànecs del llac, després podeu veure també la gent que corre per fer gimnàstica. Ens oblidàvem d'una cosa important, quan mireu els nens de l'escola bressol procureu no mirar-los massa si no passa com al

Francesco, que en Tommaso el seu germanet que és petitet es va posar a plorar i ell va haver de marxar corrents a una habitació.

Molts consells

No ploreu massa quan deixeu a la mare, intenteu fer amics aviat i jugueu també amb les nenes.

A tres anys també es pot portar el xumet però procureu que no us vegin. També si encara porteu bolquers és igual perquè us canviaran al bany sense que ningú no us vegi.

Procureu no portar a l'escola les joguines més maques perquè si no les trobeu plorareu.

Quan veieu els nens de 4 i 5 anys que són els més grans de l'escola no tingueu por perquè són bons, i encara més, un nen o dos us regalaran una cosa feta per ells quan vingueu a l'escola el primer dia i després de vegades us fan jugar amb ells especialment en el jardí o en el parc. Procureu no enfadar-vos massa si un nen vol jugar amb la vostra joguina que teniu a la mà, però si la teniu tot el matí és ell el que es pot enfadar.

Si tens ganes de veure la mare intenta no pensar-hi, fes un dibuix, agafa el xumet, vés als braços de les mestres i veuràs com et passarà. Et donem un bon consell i important: quan arribaràs, quasi sempre es plora perquè és normal però com més plores més malament marxa la teva

mare i llavors procura no plorar massa, ho fas per la mare que t'estima molt i que torna a l'escola a buscar-te i també per tu perquè l'escola t'agradarà. Quan teniu 3 anys no us podeu enamorar perquè som encara una mica petits i si ens deixen es pateix massa, ho entendreu només quan sereu com nosaltres que tenim tantes nívies i que ens porten també regals.

Són molt bons consells que després els donaràs també als amics que vénen a casa teva i que van a altres escoles.

«També les mares i pocs avis perquè ells no tenen mai temps per escriure res, us diuen alguna cosa maca per fer-vos entendre millor alguna cosa dels tres anys»

... Autoestima, autonomia i creativitat representen els pilars fonamentals de tot projecte educatiu. Així la Gaia va començar el 8 de setembre de 2003 el seu recorregut formatiu a l'escola infantil entrant al Parco Drago donant una mà a la seva germana Costanza i amb l'altra aferrant-se als texans de la mare. Però només van caler uns pocs minuts d'observació atenta i ja la nostra presència era gairebé marginal, de tan absorta com estava analitzant cada mínim detall de tot el que l'envoltava...

La mare de la Gaia

... Aquí em teniu! El primer dia d'escola. Parvulari, és cert, però no deixa de ser una escola. El meu nen ja té tres anys i, tot i que ve de l'escola bressol, fins i tot per a ell és un pas de «grans». Per caràcter sóc molt ansiosa i cada canvi és motiu d'inquietud per a mi, sobretot quan es tracta del meu fill. Com que es retrobarà amb els seus amics de l'escola bressol, el Matteo se sentirà a gust des del primer dia, hi haurà tanta feina a fer... Per tot això el Matteo està tranquil i feliç i això em tranquil·litza també a mi... Aquí em teniu!

La mare d'en Matteo

... La vida ens porta sovint a afrontar nous camins, alguns més fàcils d'encarar, altres decididament més significatius, l'absoluta novetat d'una situació, el fet de no saber què ens trobarem a l'inici i en el transcurs del tram de carretera que ens disposem a recórrer, omple la persona de tota una sèrie d'expectatives i preocupacions que crec que són particulars de la naturalesa humana. Si, a més, és el teu fill el que s'ha de presentar davant d'una nova experiència de vida, les expectatives i els pensaments encara esdevenen més grans i insistents: sabrà afrontar bé aquesta nova dimensió, sense massa problemes? Arribar al parvulari no va ser gens fàcil, ni per a mi ni per al Matteo. Com que no havia anat a l'escola bressol, érem totalment nous en situacions com aquella en què ens

vam trobar. Des d'aquell primer dia d'escola, en què vaig decidir posar-me la caçadora que em porta bona sort, han passat tres anys: han estat intensos, plens de satisfaccions... Com s'acostuma a dir, «les coses maques s'acaben» i així també aquesta primera experiència «escolar» d'en Matteo gairebé ha arribat al final... la fi de quelcom bonic fa que el seu record s'imprimeixi de manera inesborrable a la memòria...

La mare d'en Matteo

... En Carlo va iniciar el seu recorregut al parvulari que encara no tenia 3 anys. Això no va crear problemes d'adaptació «social» amb els altres nens; al contrari, gràcies al seu caràcter obert i extremadament independent, que ja es veia durant els anys de l'escola bressol al Lago Mago, es va adaptar a la nova realitat amb molta facilitat...

La mare d'en Carlo

... Recordar el primer any de la Silvia a l'escola Parco Drago és fer un vol amb la ment, encara són molt vius els records i molt vives les emocions. Torno a pensar en l'ànsia del primer dia, que es va dissipar de seguida amb els somriures tranquil·litzadors de les educadores. Per a la Silvia la trobada amb aquest nou món va ser important i meravellós i segurament, encara que potser no estigui a la seva ment, en el seu cor hi romandrà per sempre...

La mare de la Silvia

... La Rachele va arribar el primer dia d'escola en un entorn que ella ja coneixia des de feia dos anys, perquè havia acompanyat cada dia al germà més gran, que ja anava a l'escola, i perquè havia participat en tots els actes oberts a les famílies dels nens. En resum, també per a ella va arribar finalment el fatídic moment d'enfrontar-se amb aquest màgic «món de Vida». Va fer l'adaptació en dos dies, el tercer ja no necessitava la presència d'un dels pares. De seguida va entrar en contacte amb l'entorn, les joguines, els nens, les mestres i a casa no hi havia dia que no ens expliqués el que havia fet a l'escola. M'adono que cada nen té la seva història i la seva experiència, potser no sempre positives com la de la meua filla, però crec que l'ajuda que nosaltres els podem donar és la d'inserir-los en un entorn en el qual nosaltres som els primers a creure-hi...

La mare de la Rachele

... RECORDO QUE... no és fàcil tornar amb la memòria a aquella època de fa gairebé tres anys, quan la nostra petitona va arribar al parvulari. El que està clar, excavant entre els records, és que no va ser un esdeveniment traumàtic, ple d'angoixa; ben al contrari, el vam viure en família com la natural continuació del recorregut iniciat amb l'escola bressol. En el fons semblava quasi que canviés només l'entrada de l'edifici! Estàvem tan segurs que tot aniria bé! La Caterina i la seva mare van

entrar amb la seva maleteta plena d'expectatives i curiositats i van trobar de seguida a la porta el rostre somrient de la mestra que les esperava. La mestra va donar a la Caterina un pin de benvinguda. La porta es va obrir i la Caterina va començar de seguida a explorar el nou món que l'acolliria durant tant de temps. La mare estava en un costat orgullosa que la seva petita demostrés serenitat i seguretat i es va posar ben contenta quan ella li va dir «Tu te'n vas». Els dies següents es van anar desenvolupant tranquil·lament...

La mare i l'avi de la Caterina

... Estimadíssims,
És cert que tornar enrere en el temps ens estimula a fer moltes reflexions, però aquells dies eren i segueixen sent una espècie de tristesa bona i que et fa créixer malgrat la nostra edat i conscients que era un bé per a cadascun de nosaltres tres. El motiu d'aquesta tristesa era la separació que havíem d'afrontar en deixar la Naseen més hores en un lloc nou amb persones noves, ja que ella havia arribat gairebé no feia ni un any a la nostra família. Les nostres expectatives eren que ella trobés persones que en primer lloc l'estimessin, l'acollissin i que fos acceptada pels altres nens. Pocs dies després, gairebé de forma perceptible a flor de pell, ens vam adonar que la Naseen vivia bé en el nou espai: per tant, va ser una entrada al parvulari serena en què, en aquest món màgic, alegria, serenitat i sobretot amor es van ajuntar des del primer moment...

La mare i l'avi de la Naseen

... 15 de setembre de 2003: és el dia fatídic!
L'Allegra inicia la seva integració al parvulari. Des de fa mesos a casa

no es parla d'una altra cosa i tots estem preparats per afrontar l'esdeveniment. Acceptar aquest petit «procés de creixement» no és sempre fàcil per a uns pares, especialment amb el primer fill: saps el que deixes però no coneixes el que trobes i això segur que genera angouxa... Indubtablement era conscient que el pas de l'entorn protector i íntim de l'escola bressol a l'entorn més gran d'un parvulari, seria immens, però l'ajuda tant de les mestres que deixàvem com de les mestres futures va ser fonamental. L'altre gran avantatge va ser l'amistat amb els altres pares dels nens que afrontarien amb nosaltres aquesta experiència... També va ser molt important per a la nena retrobar alguns dels seus amics, que van contribuir a fer més familiar aquell lloc «nou»...

Recordo que després de la nostra arribada, que tenim documentada amb una foto tendra, les noves mestres ens van acollir i ens van ensenyar tots els espais de la futura classe explicant-nos tots els racons... Els dies de l'adaptació van passar ràpidament i al cap de poc els infants ja estaven absorts en la programació i les tres ensenyants havien esdevingut una única i gran cosa... Per descomptat, les meves expectatives es van superar de llarg... i també les angouxes o els dubtes dels primers dies van ser dissipats de seguida per l'entusiasme i l'afecte que els infants van demostrar respecte a l'escola. Els veritables protagonistes van ser ells i

per a nosaltres, els pares, va ser bonic veure'ls créixer feliços en aquest entorn que d'una manera o d'una altra va esdevenir per a ells una «segona casa»...

La mare i l'avi de l'Allegra

... És impossible no recordar les angouxes i les pors del primer any del parvulari. Una experiència que ens acompanyarà tota la vida tant a nosaltres, els pares, com a la nostra filla... L'impacte amb el Parco Drago va ser positiu de seguida. La vàiem tranquil·litzar-se dia rere dia, tenir cada dia més confiança en els altres... Quan tornava de l'escola, cada dia estava més entusiasmada amb els treballs i els dibuixos que mica en mica aconseguia fer. Ara la nena està molt tranquil·la i disgustada per la separació que haurà d'afrontar per anar a l'escola... A l'Alessia li quedarà un gran record que sempre portarà amb ella.

La mare i l'avi de l'Alessia

... Hola, sóc la Rita, la mare del Marco. El primer dia d'escola el recordo como si fos ara perquè va ser maquíssim. Jo i el Marco ens vam sentir acollits com en família... Vaig veure créixer en Marco junt amb els seus companys feliç i tranquil: ara que som al final puc dir que estic molt contenta... Gràcies.

La mare d'en Marco

... Han passat 3 anys des que la Chiara va arribar al parvulari. El temps, literalment, ha volat, encara és viu en nosaltres el record del primer dia. Estàvem insegurs, preocupats, però repto qualsevol pare a no estar-ho en una ocasió com aquella. Veníem de l'experiència de l'escola bressol, on la Chiara no havia respost gaire bé: durant el transcurs d'aquests 3 anys d'escola la Chiara ha canviat moltíssim. Sincerament crec que ha estat una bona feina d'equip entre nosaltres, els pares i els avis, i tot el personal de l'escola...

La mare i l'avi de la Chiara

Joc de l'oca

Per als pares dels nens de tres anys del Parco Drago...

Tendresa:

No són tendres aquells ullets que miren coses noves i persones que no coneixen? **No et moguis, queda't sense tirar un torn. Però no és un càstig. Et diré un secret: hi ha una finestra vermella a l'entrada de l'escola des d'on pots veure sense ser vist. Atura't i mira el teu fill un momentet més i després vés-te'n a casa tranquil.**

Preocupació:

Mare meva, ja no som a l'escola bressol! Què farà? (ens en sortirem?).

Avança dues caselles que et permetran mirar endavant perquè el nen ha crescut i pot fer noves experiències. Aprenem d'ell i fem el mateix.

Enveja:

Una mica d'enveja d'aquell gegant bo del Parco Drago. Mira bé l'escola des del jardí: allà al mig, amb els ulls riallers, la bocota que et saluda rient sorneguerament, el braç dret que fa màgia, l'esquerre que abraça els infants. No voldríeu estar al seu lloc? **No et moguis, queda't sense tirar un torn per quedar-te una mica més a l'escola i respirar un aire especial que no trobaràs en cap altre lloc.**

Orgull:

No tens una sensació una mica estranya que et fa somriure, que t'omple el cor, que et fa saludar amb alegria fins i tot els qui gairebé ni coneixes? És la sensació d'haver fet de veritat el que calia per al teu fill.

Molt bé! Arribes a la meta i estàs preparat per a una nova i meravellosa aventura al Parco Drago...

La mare i l'avi de l'Olmo ■

Parvulari Parco Drago
Via del Lago, Ajuntament de Pistoia

Com ajudar els infants a entendre la mort

L'autora intenta donar resposta a alguns dels interrogants que els adults es plantegen quan han d'acompanyar un infant a qui ha tocat viure la mort d'un ésser estimat. La confiança, la sinceritat, l'escolta i el respecte pel ritme que el mateix infant estableix, són essencials per ajudar-lo a fer el dol.

Miriam Suero

Sóc mestra d'infantil i m'he trobat amb moments en què als meus alumnes, tot i ser petits, els ha tocat viure alguna situació relacionada amb la mort: un avi, àvia, mare, pare o un altre ésser estimat. Els pares han vingut buscant ajuda perquè no saben com explicar als seus fills i filles que un ésser estimat ja no hi és i tenen moltes preguntes al cap, com ara: «S'ha mort l'avi i el nen hi estava molt lligat emocionalment, com li explico que ja no hi és? Es traumatitzarà per sempre? L'haig de portar a l'enterrament? Què faig si em fa preguntes que no sé contestar?...» Totes aquestes preguntes necessiten resposta.

És bo parlar de la mort a les criatures perquè és un fet que haurem de viure tots al llarg de la nostra vida. Ells han de fer el seu dol i, per fer-lo, necessiten entendre què ha passat a la família i dins seu també.

Des de ben petits els nens i nenes es fan preguntes sobre la mort i la tenen present a les seves vides: en les pel·lícules, dibuixos, notícies, converses d'adults...

Hem de tenir present que l'infant fa preguntes sobre la mort d'una manera peculiar: quan menys t'ho esperes. Li interessa la teva resposta i la teva actitud quan li contestes, perquè d'aquesta manera intuirà si es pot parlar amb tu d'aquest tema o no. Si l'escoltes et farà preguntes i ell

mateix regularà tot allò que pot assimilar en aquell moment, després se n'anirà a jugar o seguirà amb allò que estava fent... i més endavant et tornarà a fer més preguntes.

Si hi ha hagut una mort a la família el nen intuirà que ha passat una cosa greu perquè la nostra actitud no és la mateixa, estem tensos, tristos, la gent plora... És important per a ell que li puguis donar eines per entendre què ha passat perquè, si no, omplirà els buits d'informació amb la seva imaginació i pot ser pitjor.

Els nens entenen la mort d'una manera molt diferent a la d'un adult, fins l'adolescència la tenen com un lloc o personatge. Per a nosaltres és un tema angoixant, dolorós... però ells ho viuen amb curiositat i desig d'aprendre què és.

Si algú que el nen estima està molt malalt és molt important que comencis a explicar-li què li passa al familiar, que no es curarà, que té una malaltia. És important que contestis a les seves preguntes perquè d'aquesta manera li donaràs l'oportunitat i les eines per poder-se anar preparant per a la mort d'aquest familiar. Si plores mentre li expliques, no pateixis, perquè li estàs ensenyant que no és dolent expressar els sentiments i és normal estar trist. Això us ajudarà a tots dos.

La mort és un cop molt dur per a tots, és una situació dolorosa i difícil. Però el que fa que sigui traumàtica o no per al nen depèn de les reaccions dels adults que tingui al voltant, sobretot les figures de referència: la família.

Si estàs convençut que es traumatitzarà, ell ho captarà i, en conseqüència, el més segur és que es traumatitzi. Però, si per contra, l'ajudes a anar endavant, a entendre què ha passat, el dol serà dolorós però no traumàtic. Ells no es traumatitzen perquè parlem amb ells sobre la mort, sinó al contrari: parlar els ajuda a entendre i a aprendre a créixer.

Per això a molts pares després de passar per aquests moments els passen pel cap preguntes com ara:

Com podem ajudar el nostre fill a fer el dol? Què podem fer?

Per poder ajudar el vostre fill a fer el dol cal que li doneu la informació que el vostre fill necessita, al seu ritme, en un ambient segur, on pugui expressar tots els seus dubtes, pors i emocions. Necessita saber, i, sobretot, sentir que és important per a la família i que se l'estima.

Els adults fem el dol parlant del que ha passat, exterioritzant els sentiments i emocions, però els nens, a vegades, no poden verbalitzar tot el que senten perquè no saben què els està passant. Ells ho exterioritzen jugant. A través del joc podem saber com està el nen i ajudar-lo. Per a ells jugar és com respirar! Per això quan juguen s'ho passen molt bé, però si veuen que els adults estan tristos mentre ells riuen se senten culpables.

Així doncs, hem d'animar-los que es diverteixin, perquè d'aquesta manera no se sentiran culpables i podrem ajudar-los a fer el dol, ja que mentre juguen exterioritzen tot allò que no poden expressar amb paraules.

També s'ha de tenir present que les emocions dels infants es poden expressar físicament, el seu cos parla. El teu fill pot queixar-se de mal de panxa o de cap quan està preocupat, o potser diu que li fa mal l'esquena o el braç quan està nerviós. Evidentment pots descartar algun problema físic, però pensa que, a vegades, tots aquests símptomes es poden guarir amb la vostra atenció o ajudant-lo a posar paraules al que sent per dins. Recordeu que a través del joc els nens descarreguen tensions i solucionen problemes.

El meu fill no plora. Per què? Què li passa?

El plor és només una de les reaccions normals possibles i no tots els nens exterioritzen la seva pena, la seva tristor, d'aquesta manera. Hi ha nens que no són gens plorans, per tant, no ens hem d'estranyar si el nen no plora.

No ens oblidem que els models de referència dels nens són els pares, és a dir, si tu t'amagues per plorar o contens el teu plor segurament ell també s'amagarà o es contindrà. No heu de tenir por d'exterioritzar les emocions davant d'ell perquè si ho feu l'ajudareu a expressar els seus sentiments i a no sentir-se malament per això.

Ha d'anar al funeral?

Si consideres que el teu fill no ha d'anar al funeral perquè no podràs estar per ell, explica-li en què consisteix tot aquest ritual, qui hi anirà, què es farà i, sobretot, dóna-li un motiu del perquè no hi anirà. Si no hi va intenta buscar un moment on ell pugui fer un petit ritual privat o anar a un lloc especial que li pugui servir per poder acomiadar-se de l'ésser estimat.

Ho hem de dir a l'escola?

Crec que durant aquests moments durs i emotius tant per a la família com per al nen és important que ho digueu a l'escola, ja que moltes de les reaccions i actituds del nen seran diferents. Els mestres que estan en contacte amb el teu fill han de saber què ha passat per poder ajudar-lo i entendre el seu comportament correctament.

Parla amb el tutor o tutora del teu fill per arribar a un punt en comú sobre com cal que sigui l'actitud a prendre davant d'aquesta situació: parlar amb els companys de classe, decidir què cal fer si el nen està inquiet o mogut, etc.

Pot ser que el nen no vulgui que ho comentis a l'escola, però has de parlar amb ell i explicar-li que és necessari perquè les coses

a la família han canviat i d'aquesta manera, si ho saben podran ajudar-lo.

Què passa si no sé la resposta a alguna de les seves preguntes?

No passa res per dir «no ho sé». És molt probable que el teu fill et faci una pregunta de la qual no en sàpigues la resposta. Digues-li la veritat: «no ho sé». D'aquesta manera li demostraràs que la vostra comunicació realment és honesta i sincera, que hi ha confiança entre vosaltres, i el faràs sentir segur. Anar amb la veritat per davant l'ajudarà i el consolarà més que no pas si li dius una mentida o una resposta que ni tu tens gaire clara. Ells s'adonen molt fàcilment de les mentides i dels nostres dubtes.

Evidentment, no ho sabem tot de la mort!

També et preguntarà molts cops quan tornarà l'ésser estimat i t'ho preguntarà de moltes formes diferents, però la resposta sempre ha de ser la mateixa: «Mai». És la veritat, és dura i molt dolorosa de contestar perquè et sents estrany, com si tinguessis un nus a la gola, però no es pot tornar de la mort i el nen necessita saber-ho. No li diguis una mentida.

Els adults volem protegir tant els petits que no ens adonem que en lloc d'ajudar-los, a vegades els perjudiquem. Protegir-los és donar eines perquè

es puguin enfrontar als problemes i al patiment, que tinguin els seus recursos per superar adversitats. Això els farà créixer sans emocionalment.

Immaculada Díaz Teba dóna una sèrie de pautes que s'han de tenir en compte a l'hora de parlar amb el teu fill sobre la mort d'algú proper:

- Utilitza paraules que ell pugui entendre. Utilitza frases clares i senzilles.
- Posa exemples que vinguin de la seva experiència quotidiana.
- Evita dir coses abstractes, perquè ells no ho entenen. Si li dius que la mort és com estar adormit, tindrà por a adormir-se. Si li dius que la mare ha marxat per sempre, no ho entendrà i pensarà que ha fet quelcom malament, que no l'estima... No tinguis por d'utilitzar la paraula mort. Per a ells no significa el mateix, estan aprenent i pel fet que els ho expliquis ja els estàs protegint.
- Explica-li tan aviat com puguis, ell també se n'ha de fer a la idea.
- Respecte a la seva manera de reaccionar: els nens moguts reaccionen amb inquietud i els nens sensibles amb molts plors. Un infant que no sol plorar segurament tampoc ho faci ara.
- La millor manera de parlar amb el teu fill és escoltant-lo.
- La millor manera d'escoltar el teu fill és fer-ho amb les orelles, ulls, pell... li farà mal la panxa, o plorarà sense saber per què, o no jugarà amb el seu nino preferit...
- No facis una conversa molt llarga, la millor manera són petites converses que sovint ells comencen en els moments menys inesperats.
- Perquè el teu fill et faci preguntes necessita dues coses: la primera és sentir que es pot parlar de la mort amb la família i no passarà res, que pot expressar els seus sentiments. La segona és saber que si et parla de la seva pena no augmentarà la teva.

- Facilita l'expressió dels seus sentiments. Ajuda'l a posar nom a les seves emocions.
- No li diguis mentides. Digues-li la veritat, perquè d'aquesta manera li donaràs seguretat i confiança.
- Utilitza el joc per poder ajudar-lo a exterioritzar el que porta dins.
- Si el vostre familiar ha mort d'una malaltia digues-li quina és en concret, que els metges han lluitat molt per curar-lo, però que no ha pogut ser perquè, a vegades, algunes malalties molt greus no es poden guarir. Perquè si li dius «ha mort perquè estava molt malalt» cada cop que algú agafi un refredat s'angoixarà molt.
- Ajuda'l a pensar i a preparar-se per a les possibles preguntes dels seus amics.
- No oblidis que saber què dir és menys important que ser capaç d'estar amb ell. Els nens només necessiten que creguem en ells i que els ajudem, que els donem els recursos i eines necessaris per poder lluitar, tirar endavant i superar les adversitats que hi ha al llarg de la vida. ■

Miriam Suero
Mestra d'Infantil i Tècnic
en Educació Emocional a través de Prisma.
Escola Sant Joan Bosco d'Horta.

Bibliografia

DÍAZ TEBA, Immaculada. *I ara, on és? Com ajudar els nens i els adolescents a entendre la mort*. Barcelona: Oxigen, 2004 (Col·lecció Viena).

Els gèneres literaris: Llibres de la mica mica

Tertúlia de Rates

Hi ha una colla d'autors dins de la literatura infantil que han tenyit d'afecte amb la seva poètica senzilla, tendra, però no pas tova ni nyonya, moltes de les estones que adults i infants passem compartint llibres. Helen Oxembury, Jeanne Ashbé, Else Holmelund Minarik, són algunes de les dones autores que amb la seva feina han assolit la categoria de clàssiques i que encapçalen aquest gènere literari que avui hem decidit anomenar llibres de la mica mica, parafrasejant un poema de Josep Carner. I és que per acabar l'any hem volgut batejar així aquesta tria que ens servirà per subratllar el quotidià, les porcions de temps que compartim amb els infants i que ens permeten anar construint de mica en mica la suma d'esdeveniments que constitueixen les seves vides, i també la nostra.

Sense presses, a poc a poc, pas a pas, no els fem córrer! Aquests són, potser, els missatges que es desprenen dels llibres que hem triat enguany. I per il·lustrar aquesta manera de viure ens hem aixoplugat sota la paleta d'artistes (il·lustradors, homes o dones, que sovint són autors també dels arguments dels llibres, però que a voltes s'associen amb un artista de la paraula) que de mica en mica desgranen les accions diàries com ara dependre dels pares, anar a dormir, cantar, cantarellejar, canviar bolquers, vestir-se, menjar, complir anys, relacionar-se amb els companys, anar a l'escola, aprendre a estimar el que ens envolta, bregar per aconseguir allò que es vol, etc.

La llista de llibres que us presentem a continuació és feta de títols molt antics i també d'aportacions més actuals. Mireu-los i remireu-los, feu-vos vostres els arguments i els textos i els dibuixos, disposeu-vos a

descobrir-los juntament amb els infants. Si us doneu temps per fer-ho, descobrireu que els menuts tenen una gran agudesa per detectar elements i detalls, per reconèixer escenes, personatges; i també observareu com s'identifiquen amb algunes de les coses representades; i quan els veureu sumits en el silenci, podreu deduir que segurament estan imaginant. Així són els llibres de la mica mica. D'aquesta tria us oferim la ressenya dels tres llibres que preferim. Ara us toca a vosaltres de fer la vostra, de selecció.

Bibliografia

- Ashbé, J. *¿Dónde está Tedy?* Barcelona: Corimbo
 Barlett, T. C.; Felix, M. *Las clases de tuba*. Pontevedra: Kalandraka
 Iwamura, K. *La familia ratolí se'n va a dormir*. Barcelona: Corimbo
La poma. Barcelona: Corimbo
 Lobel, A. *Històries per a ratolins*. Pontevedra: Kalandraka
 Machado, A. M. *Niña bonita*. Barcelona: Ekaré
 McBratney, S.; Jeram, A. *Adivina cuánto te quiero*. Madrid: Kókinos
 Oxembury, H. Col·lecció "Els llibres del nen petit". Barcelona: Joventut
 Pla, A.; Liniers. *Somiatruites*. Barcelona: Takatuka
 Ros, R.; Picazo, G. *Jo en sé una cançó per al meu nadó*. Barcelona: Timun Mas
 Van Zeveren, M. *La puerta*. Barcelona: Corimbo
 Tino, Strasser, S. *Pups*. Barcelona: Takatuka
 Waddell, M.; Firth, B. *¿No duermes, Osito?* Madrid: Kókinos

Minarik, E.; Sendak, M. *El petit ós, Un beso para osito, Los amigos de osito, Papá oso vuelve a casa.*

Barcelona: Alfaguara

Quatre llibres que contenen diverses històries creades per Else i Maurice, dos grans de la literatura infantil, tots dos morts aquest 2012. Hi tenen lloc esdeveniments petits, que no caurem en el parany de titllar d'insignificants, ja que estan inspirats en la vida dels infants. El protagonista és un osset i el seu entorn proper el constitueixen el pare ós, la mare ós, esquirols, ocells, ànecs, un gat, una gallina, un mussol i una nena (única representant del gènere humà, que té la mateixa categoria que els animals domèstics amics de l'osset...) amb la seva nina. Tots ells són la comparsa que acompanyarà el protagonista al llarg de les petites aventures pròpies del quotidià. El fet que els animals que representen el pare i la mare apareguin caracteritzats com a humans fa pensar que els autors d'aquesta sèrie de llibres publicats per primera vegada el 1960 potser varen voler quedar al marge de la polèmica creada per part del moviment feminista dels anys 60 i 70 capitanejat per la italiana Adela Turín i que criticava el fet de representar els rols materns i paterns dels animals vestint-los com a homes i dones humans. Les històries estan construïdes damunt la base de la repetició, cosa que els imprimeix un ritme proper a la sonsònia i afavoreix la seva comprensió i interiorització per part dels menuts.

Ohmura, T. *A la cua!* Barcelona: Corimbo

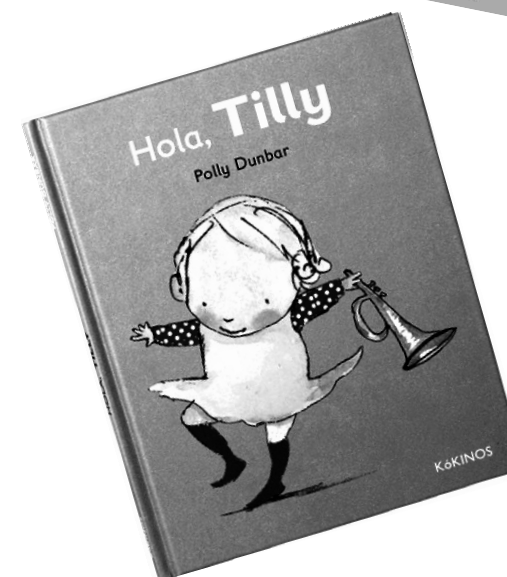
Un ocell és l'encarregat de vetllar perquè hi hagi ordre a la cua. A poc a poc i obrint les pàgines pas a pas, el lector descobreix una llarga corrua d'animals amb potes i gairebé tots coberts de pèl, ordenats de petit a gran, que esperen...

Què esperen? Una cosa que no es descobreix fins al cap de molta estona i que apareix en desplegar una quàdruple plana. Mentre dura el periple que ens durà a la gran descoberta, l'infant pot descobrir diferents coses: la bafarada que conté els comentaris de l'ocell, el nom de cada animal, el número que ocupa a la fila i les paraules que cada animal pronuncia durant l'espera. Si l'adult acompanya el passeig llegint cada codi, cada paraula, s'adonarà que els enunciats estan molt ben construïts i adequats a les oïdes del menut que escolta. Cada codi (paraules, xifres) ocupa un lloc específic dins les pàgines. Una franja negra a la part de baix de la pàgina fa de suport dels animals mentre toquen terra. Quan són a l'aigua el negre desapareix per donar pas al blau d'un nou element: l'aigua. Ai! Que potser he deixat al descobert la raó de ser de la cua?

Dunbar, P. *Hola Tilly.* Kókinos, 2012

Un llibre protagonitzat per una nena anomenada Tilly i els seus cinc companys d'aventures. Tot comença amb la Tilly asseguda en una cadira amb un llibre groc entre les mans, la lectura del qual es veu interrompuda per una invitació per part del conill on s'hi van afegint un a un la resta d'animals fins a organitzar un bon sarau. L'acció passa en un lloc i un espai intemporal i l'escenari és farcit de diversos elements, sempre els mateixos, que apareixen a cada pàgina col·locats a llocs diferents. Els protagonistes de la història també giren i volten per tot el llarg i ample de les pàgines convidant els lectors a seguir-los. Tot s'acaba com comença, amb la Tilly recuperant el seu llibre groc.

Ahhh, i petit gran detall, les guardes són fetes dels puntets blancs sobre fons vermell de la camisa de la Tilly!!!

Contes amb vareta màgica

Elisabet Abeyà

Quan arriba el desembre hi ha molts d'infants que reben més regals materials dels que poden arribar a utilitzar. Bé sabem que amb un o dos regals ben pensats serien feliços, sempre que tinguessin també llibertat per utilitzar-los i la companyia dels adults que ells més estimen. La nena del conte d'avui rep l'atenció d'una vella jaia de rondalla, d'aquestes que sempre comprenen els infants perquè mai han oblidat el temps en què elles eren petites, i rep també un regal molt especial: una vareta màgica com les que ens han acompanyat a la secció de contes durant aquest any.

N'Elionor

Això era una nina que nomia Elionor.

A vegades els majors li deien:

- Què vols ser quan siguis gran?
- Què vols ser quan siguis gran?
- Vull ser fada.

Però per més que ho demanà i ho demanà, ningú no li explicà mai què havia de fer per ser fada. Li deien que valia més que fos mestra, o mecanògrafa, o metgessa, o perruquera, però no la varen poder convèncer.

Un dia n'Elionor plorava asseguda arran del camí i va passar una velleta. Li va dir:

- Què tens Elionor?
- És que vull ser fada i ningú no me diu què he de fer!
- I per què vols ser fada? -va demanar la velleta.
- N'Elionor respongué:
- Perquè de vegades veig gent que té problemes i si jo fos fada els podria ajudar.
- Com que veig que tens un bon cor -digué la velleta? te donaré una vareta màgica. Sempre l'has de tenir amagada. Si veus una injustícia, treus la vareta i expresses el teu desig. Des d'ara ets la fada Elionor i això serà un secret entre tu i jo.

Ara ningú no sap que n'Elionor és una fada, i ella sempre que pot ajuda els altres.

Un dia va veure un nin que plorava perquè sa mare no el deixava sortir a jugar fins que s'acabàs la sopa. El plat era tan ple que no se l'hauria acabat ni un gegant. N'Elionor va treure la vareta màgica i va dir:

- Sopa, fuig d'aquí!

A l'instant la sopa va desaparèixer i el nin va poder sortir a jugar.

Un altre dia va veure una nina que anava a pegar al seu germanet. N'Elionor va treure la vareta màgica i va dir:

- A ballar boleros!

Aquella nina es va posar a ballar boleros i es va oblidar del seu germanet.

A ca n'Elionor veien que d'un temps ençà estava molt contenta i varen pensar:

- Per ventura ja li ha fuit la curolla de ser fada!

(Dins de La bruixa que va perdre la granera i altres contes. Elisabet Abeyà. Editorial Moll. Palma, 1985)

Seccions

Editorial

La por núm. 184, pàg. 1
 Sostenible núm. 185, pàg. 1
 Som més i més forts núm. 186, pàg. 1
 7 de novembre núm. 187, pàg. 1
 El retorn núm. 188, pàg. 1
 xxxxxx núm. 189, pàg. 1

Sabies que...

GONZÁLEZ-AGAPITO, Josep: Huxley núm. 184, pàg. 2-5
 MALAGUZZI, Loris; El nostre Lev S. Vigotski núm. 186, pàg. 2-3
 - Més sobre el dilema ensenyament-aprenentatge núm. 185, pàg. 2
 GARCÍA TÚNEZ, Pablo: Henri Wallon núm. 187, pàg. 2-5
 JEROME BRUNER núm. 188, pàg. 2-6
 FISCHER, Hannan: Anna Freud núm. 189, pàg. 2-4

Plana oberta

LOLA ANGLADA, Equip de la Llar d'Infants: Experiència amb mandarina núm. 184, pàg. 6-8
 MONTERO, Nieves: Una manera viva d'aprendre què és la primavera núm. 185, pàg. 4-6
 MIRÓ, Montserrat; Vilardebó, Mina: Els primers dies d'escola núm. 186, pàg. 3-3
 Jové, Imma; Rojas, Conxita; Vall, Montserrat:
 Un exemple de pràctica matemàtica núm. 187, pàg. 6-8

Educar de 0 a 6 anys

Ros Roser: Créixer entre la lectura i la literatura núm. 184, pàg. 9-12
 KAMII, Constance.: El joc en el currículum núm. 185, pàg. 7-11
 SCHAFFER, H. Rudolph: Relacions interpersonals núm. 186, pàg. 5-9
 OLLÉ, Àngels: Anant pel món núm. 187, pàg. 9-12
 HOYUELOS, Alfredo:
 Les imatges fotogràfiques com a documentació narrativa núm. 188, pàg. 7-15
 BOIXADERAS, Rosa La llengua oral núm. 189, pàg. 5-8

Escola 0-3

TOGNETTI, Gloria: La documentació per donar valor a les relacions
 entre els nens núm. 184, pàg. 14-18
 JANSÀ, Eva: Detalls d'una petita història núm. 184, pàg. 19-24
 HELVESI, Katalin: Relació a través del llenguatge
 entre l'educadora i els infants del grup núm. 185, pàg. 14-19
 MORGANDI, Tiziana: Activitats quotidianes núm. 186, pàg. 12-15
 RITSCHER, Penny: Reflexions a l'entorn del joc heurístic núm. 187, pàg. 13-18
 COLS, Carme; FERNÁNDEZ, Josep; SARGATAL, Eva:
 El temps i els ritmes de la naturalesa núm. 188, pàg. 18-22
 TARDOS, Anna: Junts, nadó i adult núm. 188, pàg. 23-25
 TABALETS, EBM; Xiquets i Xiquetes,
 EB M: Conversa al voltant de la taula braser núm. 189, pàg. 12-18
 GIMÉNEZ, Maribel; GÓMEZ, Imma: Viure i sentir les caixes núm. 189, pàg. 19-23

Bones pensades

MARTÍNEZ, Juan Pedro: L'atrapaombres: pots atrapar l'ombra del teu cap? ... núm. 184, pàg. 13
 - Les ombres mentideres núm. 185, pàg. 12-13
 - Qui mou les ombres del jardí? núm. 186, pàg. 10-11

COLS, Carme: Històries de complicitat i descoberta (I).

L'aigua de la peixera núm. 187, pàg. 22-23
 - Històries de complicitat i descoberta (II). De la peixera a obrir l'aixeta núm. 188, pàg. 16-17
 - Històries de complicitat i descoberta (III). ...Ara el tap de la garrafa núm. 189, pàg. 10-11

Escola 3-6

BOIXADERAS, Rosa: La llengua escrita núm. 184, pàg. 27-31
 TODOLÍ, Dolors: Els ànecs núm. 184, pàg. 32-36
 MARTÍNEZ, Esther: Del guix al llàpis digital: una nova metodologia núm. 185, pàg. 22-25
 PARC DEL GUINARDÓ, Equip de parvulari de l'escola: Sortim al parc núm. 185, pàg. 26-33
 LLADÓ, Cecília: Les dimensions de la biblioteca escolar núm. 186, pàg. 19-23
 ARESTÉ, Imma; HUGUET, Teresa; RUBIÓ, Carme;
 SORRIBES, Mercè: Podríem dir capacitat per descobrir? núm. 186, pàg. 24-28
 DE MIGUEL, Xus: A relacionar-se, també se n'aprèn núm. 187, pàg. 24-28
 GUZMAN, Marta: Camins i caminets núm. 187, pàg. 29-35
 MONELL, Fina; PICH, Olga: Els infants, els veiem?, els mirem? núm. 188, pàg. 28-31
 ARESTÉ, Imma; HUGUET, Teresa; RUBIÓ, Carme;
 SORRIBES, Mercè: Ser autònom, ser capaç núm. 188, pàg. 32-34
 PARCO DRAGO, Parvulari: Com i què fer per estar bé a l'escola núm. 189, pàg. 27-35

L'entrevista

MADERA, Elisabet: Conversa amb Beatriz López, una mare satisfeta núm. 184, pàg. 25-26
 TRAMULLAS, Gemma: Conversa amb David Aparicio núm. 185, pàg. 20-21
 ALTIMIR, David: Conversa amb l'equip de mestres de Kitabü núm. 186, pàg. 16-18
 RIU, Montserrat; Marta Torras: Conversa amb Núria Terés núm. 187, pàg. 19-21
 INFÀNCIA: Conversa amb Elisabet Vilaplana núm. 188, pàg. 26-27
 INFÀNCIA : Conversa amb Anna Zielinska núm. 189, pàg. 24-26

Infant i salut

ESTELA, Júlia: Què fem amb els mocs núm. 184, pàg. 37-39
 GARCÍA TÚNEZ, Pablo: Bases per a un desenvolupament (mental) sa núm. 186, pàg. 29-38
 OSTIZ, Fabián; ACOSTA, Luisa: Higiene postural per a mestres núm. 188, pàg. 35-39

Infant i societat

FORTUNATI, Aldo: Polítiques de desenvolupament de les escoles bressol núm. 185, pàg. 34-41
 CATARSI, Enzo: Educació familiar i serveis per a la infància núm. 187, pàg. 36-39
 SUERO, Meritxell: Com ajudar els infants a entendre la mort núm. 189, pàg. 36-39

El conte

ABEYÀ, Elisabet: Contes amb vareta màgica: Dues fades germanes ... núm. 184, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: La fada cansada núm. 185, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: El rei, la bruixa i el seu fill núm. 186, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: Abiyoyo núm. 187, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: Winnie, la bruixa núm. 188, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: N'Elionor núm. 189, pàg. 42

Llibres a mans dels infants

Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: la poesia núm. 184, pàg. 40-41
 - Els gèneres literaris: llibres de coneixement núm. 185, pàg. 44-45
 - Els gèneres literaris: llibres de rondalles núm. 186, pàg. 42-43
 - Els gèneres literaris: llibres insòlits núm. 187, pàg. 40-41
 - Els gèneres literaris: llibres d'art núm. 188, pàg. 40-41
 - Els gèneres literaris: llibres de la mica mica núm. 189, pàg. 40-41

Autors

ABEYÀ, Elisabet: Contes amb vareta màgica: Dues fades germanes núm. 184, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: La fada cansada núm. 185, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: El rei, la bruixa i el seu fill núm. 186, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: Abiyoyo núm. 187, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: Winnie, la bruixa núm. 188, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: N'Elionor núm. 189, pàg. 42
 ACOSTA, Luisa; OSTIZ, Fabián: Higiene postural per a mestres núm. 188, pàg. 35-39
 ALTIMIR, David: Conversa amb l'equip de mestres de Kitabü núm. 186, pàg. 16-18
 ARESTÉ, Imma; HUGUET, Teresa; RUBIÓ, Carme;
 SORRIBES, Mercè: Podríem dir capacitat per descobrir? núm. 186, pàg. 24-28
 - Ser autònom, ser capaç núm. 188, pàg. 32-34
 BOIXADERAS, Rosa: La llengua escrita núm. 184, pàg. 27-31
 La llengua oral núm. 189, pàg. 5-8
 CATARSI, Enzo: Educació familiar i serveis per a la infància núm. 187, pàg. 36-39
 COLS, Carme: Històries de complicitat i descoberta (I). L'aigua de la peixera núm. 187, pàg. 22-23
 - Històries de complicitat i descoberta (II). De la peixera a obrir l'aixeta núm. 188, pàg. 16-17
 - Històries de complicitat i descoberta (III). ...Ara el tap de la garrafa núm. 189, pàg. 10-11
 COLS, Carme; FERNÁNDEZ, Josep; SARGATAL, Eva: El temps i els ritmes de la naturalesa núm. 188, pàg. 18-22
 DE MIGUEL, Xus: A relacionar-se, també se n'aprèn núm. 187, pàg. 24-28
 ESTELA, Júlia: Què fem amb els mocs núm. 184, pàg. 37-39
 FERNÁNDEZ, Josep; COLS, Carme; SARGATAL, Eva: El temps i els ritmes de la naturalesa núm. 188, pàg. 18-22
 FISCHER, Hannan: Anna Freud núm. 189, pàg. 2-XXX
 FORTUNATI, Aldo: Polítiques de desenvolupament de les escoles bressol núm. 185, pàg. 34-41
 GARCÍA TÚNEZ, Pablo: Bases per a un desenvolupament (mental) sa núm. 186, pàg. 29-38
 - Henri Wallon núm. 187, pàg. 2-5
 - Jerome Bruner núm. 188, pàg. 2-6
 GIMÉNEZ, Maribel; GÓMEZ, Imma: Viure i sentir les caixes núm. 189, pàg. 19-23
 GÓMEZ, Imma; GIMÉNEZ, Maribel: Viure i sentir les caixes núm. 189, pàg. 19-23
 GONZÁLEZ AGÁPITO, Josep: Huxley núm. 184, pàg. 2-5
 GUZMAN, Marta: Camins i caminets núm. 187, pàg. 29-35
 HELVESI, Katalin: Relació a través del llenguatge entre l'educadora i els infants del grup núm. 185, pàg. 14-19
 HOYUELOS, Alfredo: Les imatges fotogràfiques com a documentació narrativa núm. 188, pàg. 7-15
 HUGUET, Teresa; ARESTÉ, Imma; RUBIÓ, Carme; SORRIBES, Mercè: Podríem dir capacitat per descobrir? núm. 186, pàg. 24-28
 - Ser autònom, ser capaç núm. 188, pàg. 32-34
 INFÀNCIA:
 - Conversa amb Elisabet Vilaplana núm. 188, pàg. 26-27
 - XXXXX núm. 189, pàg. 1
 - Conversa amb Anna Zielinska núm. 189, pàg. 24-26
 JANSÀ, Eva: Detalls d'una petita història núm. 184, pàg. 19-24
 JOVÉ, Imma; ROJAS, Conxita; VALL, Montserrat:
 Un exemple de pràctica matemàtica núm. 187, pàg. 6-8
 KAMII, Constance: El joc en el currículum núm. 185, pàg. 7-11
 LLADÓ, Cecília: Les dimensions de la biblioteca escolar núm. 186, pàg. 19-23
 LOLA ANGLADA, Equip de la Llar d'Infants: Experiència amb mandarina núm. 184, pàg. 6-8
 MADERA, Elisabet: Conversa amb Beatriz López, una mare satisfeta núm. 184, pàg. 25-26
 MALAGUZZI, Loris; El nostre Lev S. Vigotski núm. 186, pàg. 2-3
 - Més sobre el dilema ensenyament-aprenentatge núm. 185, pàg. 2
 MARTÍNEZ, Juan Pedro: L'atrapaombres: pots atrapar l'ombra del teu cap? núm. 184, pàg. 13

- Les ombres mentideres núm. 185, pàg. 12-13
 - Qui mou les ombres del jardí? núm. 186, pàg. 10-11
 MARTÍNEZ, Esther: Del guix al llapis digital: una nova metodologia núm. 185, pàg. 22-25
 MIRÓ, Montserrat: Els primers dies d'escola núm. 186, pàg. 3
 MONELL, Fina; PICH, Olga: Els infants, els veiem?, els mirem? núm. 188, pàg. 28-31
 MONTERO, Nieves: Una manera viva d'aprendre què és la primavera núm. 185, pàg. 4-6
 MORGANDI, Tiziana: Activitats quotidianes núm. 186, pàg. 12-15
 OLLÉ, Àngels: Anant pel món núm. 187, pàg. 9-12
 OSTIZ, Fabián; Acosta, Luisa: Higiene postural per a mestres núm. 188, pàg. 35-39
 PARC DEL GUINARDÓ, Equip de parvulari de l'escola: Sortim al parc núm. 185, pàg. 26-33
 PARCO DRAGO, Parvulari: Com i què fer per estar bé a l'escola núm. 189, pàg. 27-35
 PICH, Olga; MONELL, Fina: Els infants, els veiem?, els mirem? núm. 188, pàg. 28-31
 RITSCHER, Penny: Reflexions a l'entorn del joc heurístic núm. 187, pàg. 13-18
 RIU, Montserrat; Marta Torras: Conversa amb Núria Terés núm. 187, pàg. 36-39
 ROJAS, Conxita; JOVÉ, Imma; VALL, Montserrat: Un exemple de pràctica matemàtica núm. 187, pàg. 6-8
 Ros Roser: Créixer entre la lectura i la literatura núm. 184, pàg. 9-12
 RUBIÓ, Carme; Aresté, Imma; HUGUET, Teresa; SORRIBES, Mercè: Podríem dir capacitat per descobrir? núm. 186, pàg. 24-28
 - Ser autònom, ser capaç núm. 188, pàg. 32-34
 SARGATAL, Eva COLS, Carme; FERNÁNDEZ, Josep: El temps i els ritmes de la naturalesa núm. 188, pàg. 18-22
 SCHAEFFER, H. Rudolph: Relacions interpersonals núm. 186, pàg. 5-9
 SUERO, Meritxell: Com ajudar els infants a entendre la mort núm. 189, pàg. 36-39
 SORRIBES, Mercè ARESTÉ, Imma; HUGUET, Teresa; RUBIÓ, Carme: Podríem dir capacitat per descobrir? núm. 186, pàg. 24-28
 - Ser autònom, ser capaç núm. 188, pàg. 32-34
 Tabalets, Eescola Bressol Municipal; Xiquets i Xiquetes, Escola Bressol Municipal: Conversa al voltant de la taula braser núm. 189, pàg. 11-18
 TARDOS, Anna: Junts, nadó i adult núm. 188, pàg. 23-25
 Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: la poesia núm. 184, pàg. 40-41
 - Els gèneres literaris: llibres de coneixement núm. 185, pàg. 44-45
 - Els gèneres literaris: llibres de rondalles núm. 186, pàg. 42-43
 - Els gèneres literaris: llibres insòlits núm. 187, pàg. 40-41
 - Els gèneres literaris: llibres d'art núm. 188, pàg. 40-41
 - Els gèneres literaris: llibres de la mica mica núm. 189, pàg. 40-41
 TODOÍ, Dolors: Els ànecs núm. 184, pàg. 32-36
 TOGNETTI, Glòria: La documentació per donar valor a les relacions entre els nens núm. 184, pàg. 14-18
 TORRAS, Marta; Riu, Montserrat: Conversa amb Núria Terés núm. 187, pàg. 19-21
 TRAMULLAS, Gemma: Conversa amb David Aparicio núm. 185, pàg. 20-21
 VALL, Montserrat; JOVÉ, Imma; ROJAS, Conxita:
 Un exemple de pràctica matemàtica núm. 187, pàg. 6-8
 VILARDEBÓ, Mina; MIRÓ, Montserrat: Els primers dies d'escola núm. 186, pàg. 3-4
 Xiquets i Xiquetes, Escola Bressol Municipal; Tabalets, Eescola Bressol Municipal: Conversa al voltant de la taula braser núm. 189, pàg. 11-18

Temes

Adaptació

MIRÓ, Montserrat; VILARDEBÓ, Mina: Els primers dies d'escola núm. 186, pàg. 3-4

Anàlisi institucional

FORTUNATI, Aldo: Polítiques de desenvolupament de les escoles bressol núm. 185, pàg. 34-41

Aprenentatge

MARTÍNEZ, Juan Pedro: L'atrapaombres: pots atrapar l'ombra del teu cap? .. núm. 184, pàg. 13
 BOIXADERAS, Rosa: La llengua escrita núm. 184, pàg. 27-31
 KAMII, Constance: El joc en el currículum núm. 185, pàg. 7-11
 MARTÍNEZ, Juan Pedro: Les ombres mentideres núm. 185, pàg. 12-13
 Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: llibres de coneixement núm. 185, pàg. 44-45
 MARTÍNEZ, Juan Pedro: Qui mou les ombres del jardí? núm. 186, pàg. 10-11
 COLS, Carme: Històries de complicitat i descoberta (I).
 L'aigua de la peixera núm. 187, pàg. 22-23
 DE MIGUEL, Xus: A relacionar-se, també se n'aprèn núm. 187, pàg. 24-28
 GUZMAN, Marta: Camins i caminets núm. 187, pàg. 29-35
 COLS, Carme: Històries de complicitat i descoberta (II).
 De la peixera a obrir l'aixeta núm. 188, pàg. 16-17
 COLS, Carme; FERNÁNDEZ, Josep; SARGATAL, Eva:
 El temps i els ritmes de la naturalesa núm. 188, pàg. 18-22
 ARESTÉ, Imma; HUGUET, Teresa; RUBIÓ, Carme;
 SORRIBES, Mercè: Ser autònom, ser capaç núm. 188, pàg. 32-34
 COLS, Carme: Històries de complicitat i descoberta (III).
 ...Ara el tap de la garrafa núm. 189, pàg. 10-11
 SUERO, Meritxell: Com ajudar els infants a entendre la mort núm. 189, pàg. 36-39

Autoavaluació

TABALETS, Escola Bressol Municipal; Xiquets i Xiquetes,
 Escola Bressol Municipal: Conversa al voltant de la taula braser .. núm. 189, pàg. 11-18

Autoestima

GARCÍA TÚNEZ, Pablo: Bases per a un desenvolupament (mental) sa .. núm. 186, pàg. 29-38

Autonomia

ARESTÉ, Imma; HUGUET, Teresa; RUBIÓ, Carme; SORRIBES, Mercè:
 Ser autònom, ser capaç núm. 188, pàg. 32-34

Contes

ABEYÀ, Elisabet: Contes amb vareta màgica: Dues fades germanes núm. 184, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: La fada cansada núm. 185, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: El rei, la bruixa i el seu fill núm. 186, pàg. 42-43
 OLLÉ, Àngels: Anant pel món núm. 187, pàg. 9-12
 Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: llibres insòlits núm. 187, pàg. 40-41
 ABEYÀ, Elisabet: Contes amb vareta màgica: Abiyoyo núm. 187, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: Winnie, la bruixa núm. 188, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: N'Elionor núm. 189, pàg. 42

Cultura

Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: la poesia núm. 184, pàg. 40-41

Cultures

LLADÓ, Cecília: Les dimensions de la biblioteca escolar núm. 186, pàg. 19-23
 Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: llibres de rondalles núm. 186, pàg. 42-43
 - Els gèneres literaris: llibres insòlits núm. 187, pàg. 40-41
 - Els gèneres literaris: llibres d'art núm. 188, pàg. 40-41

Didàctica

MONTERO, Nieves: Una manera viva d'aprendre què és la primavera núm. 185, pàg. 4-6
 MARTÍNEZ, Esther: Del guix al llapis digital: una nova metodologia .. núm. 185, pàg. 22-25
 ARESTÉ, Imma; HUGUET, Teresa; RUBIÓ, Carme; SORRIBES, Mercè:
 Podríem dir capacitat per descobrir? núm. 186, pàg. 24-28

JOVÉ, Imma; ROJAS, Conxita; VALL, Montserrat:
 Un exemple de pràctica matemàtica núm. 187, pàg. 6-8
 GIMÉNEZ, Maribel; GÓMEZ, Imma: Viure i sentir les caixes núm. 189, pàg. 19-23

Documentació

TOGNETTI, Gloria: La documentació per donar valor a les relacions
 entre els nens núm. 184, pàg. 14-18
 JANSÀ, Eva: Detalls d'una petita història núm. 184, pàg. 19-24
 HOYUELOS, Alfredo: Les imatges fotogràfiques
 com a documentació narrativa núm. 188, pàg. 7-15

Educació arreu del món

ALTIMIR, David: Conversa amb l'equip de mestres de Kitabü núm. 186, pàg. 16-18

Entrevistes

MADERA, Elisabet: Conversa amb Beatriz López, una mare satisfeta núm. 184, pàg. 25-26
 TRAMULLAS, Gemma: Conversa amb David Aparicio núm. 185, pàg. 20-21
 ALTIMIR, David: Conversa amb l'equip de mestres de Kitabü núm. 186, pàg. 16-18
 Riu, Montserrat; Marta Torras: Conversa amb Núria Terés núm. 187, pàg. 19-21
 INFÀNCIA: Conversa amb Elisabet Vilaplana núm. 188, pàg. 26-27
 INFÀNCIA: Conversa amb Anna Zielinska núm. 189, pàg. 24-26

Escola

PARCO DRAGO, Parvulari: Com i què fer per estar bé a l'escola ... núm. 189, pàg. 27-35

Escola bressol

Lola Anglada, Equip de la Llar d'Infants: Experiència amb mandarina núm. 184, pàg. 6-8
 JANSÀ, Eva: Detalls d'una petita història núm. 184, pàg. 19-24

Estètica

Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: llibres d'art núm. 188, pàg. 40-41

Família

TRAMULLAS, Gemma: Conversa amb David Aparicio núm. 185, pàg. 20-21

Fer de Mestre

HELVESI, Katalin: Relació a través del llenguatge entre
 l'educadora i els infants del grup núm. 185, pàg. 14-19
 Parc del Guinardó, Equip de parvulari de l'escola: Sortim al parc .. núm. 185, pàg. 26-33
 MORGANDI, Tiziana: Activitats quotidianes núm. 186, pàg. 12-15
 ARESTÉ, Imma; Huguet, Teresa; RUBIÓ, Carme; SORRIBES, Mercè:
 Podríem dir capacitat per descobrir? núm. 186, pàg. 24-28
 GUZMAN, Marta: Camins i caminets núm. 187, pàg. 29-35
 MONELL, Fina; PICH, Olga: Els infants, els veiem?, els mirem? núm. 188, pàg. 28-31
 Tabalets, Escola Bressol Municipal; Xiquets i Xiquetes,
 Escola Bressol Municipal: Conversa al voltant de la taula braser .. núm. 189, pàg. 11-18
 BOIXADERAS, Rosa: La llengua oral núm. 189, pàg. 5-8

Filosofia

Suero, Meritxell: Com ajudar els infants a entendre la mort núm. 189, pàg. 36-39

Fisiologia

Ostiz, Fabián; ACOSTA, Luísa: Higiene postural per a mestres núm. 188, pàg. 35-39

Folklore

Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: llibres de rondalles núm. 186, pàg. 42-43

Higiene

Estela, Júlia: Què fem amb els mocs núm. 184, pàg. 37-39

Història

Malaguzzi, Loris: Més sobre el dilema ensenyament-aprenentatge núm. 186, pàg. 2
 García Túnez, Pablo: Henri Wallon núm. 187, pàg. 2-5
 Fischer, Hannan: Anna Freud núm. 189, pàg. 2-4

Joc

Kamii, Constance: El joc en el currículum núm. 185, pàg. 7-11
 Ritscher, Penny: Reflexions a l'entorn del joc heurístic núm. 187, pàg. 13-18

Literatura

Ros Roser: Créixer entre la lectura i la literatura núm. 184, pàg. 9-12

Llengua

Boixaderas, Rosa: La llengua escrita núm. 184, pàg. 27-31

Llenguatge

Ros, Roser: Créixer entre la lectura i la literatura núm. 184, pàg. 9-12
 ABEYÀ, Elisabet: Contes amb vareta màgica: Dues fades germanes núm. 184, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: La fada cansada núm. 185, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: El rei, la bruixa i el seu fill núm. 186, pàg. 42-43
 OLLÉ Romeu, Angels: Anant pel món núm. 187, pàg. 9-12
 ABEYÀ, Elisabet: Contes amb vareta màgica: Abiyoyo ° núm. 187, pàg. 42-43
 - Contes amb vareta màgica: Winnie, la bruixa núm. 188, pàg. 42-43
 BOIXADERAS, ROSA: La llengua oral núm. 189, pàg. 5-8
 ABEYÀ, Elisabet: Contes amb vareta màgica: N'Elionor núm. 189, pàg. 42

Matemàtica

JOVÉ, Imma; ROJAS, Conxita; VALL, Montserrat:
 Un exemple de pràctica matemàtica núm. 187, pàg. 6-8
 Material joc i treball
 Lola Anglada, Equip de la Llar d'Infants: Experiència amb mandarina núm. 184, pàg. 6-8
 MARTÍNEZ, Juan Pedro: L'atrapaombres: pots atrapar l'ombra del teu cap? núm. 184, pàg. 13
 MARTÍNEZ, Juan Pedro: Les ombres mentideres núm. 185, pàg. 12-13
 MARTÍNEZ, Juan Pedro: Qui mou les ombres del jardí? núm. 186, pàg. 10-11
 GIMÉNEZ, Maribel; GÓMEZ, Imma: Viure i sentir les caixes núm. 189, pàg. 19-23

Metodologia

MORGANDI, Tiziana: Activitats quotidianes núm. 186, pàg. 12-15

Natura

TODOLÍ, Dolors: Els ànecs núm. 184, pàg. 32-36
 MONTERO, Nieves: Una manera viva d'aprendre què és la primavera núm. 185, pàg. 4-6
 PARC DEL GUINARDÓ, Equip de parvulari de l'escola: Sortim al parc núm. 185, pàg. 26-33
 COLS, Carme; FERNÁNDEZ, Josep; SARGATAL, Eva: El temps i els ritmes de la naturalesa núm. 188, pàg. 18-22

Observació

COLS, Carme: Històries de complicitat i descoberta (I).
 L'aigua de la peixera núm. 187, pàg. 22-23
 - Històries de complicitat i descoberta (II). De la peixera a obrir l'aixeta núm. 188, pàg. 16-17
 MONELL, Fina; PICH, Olga: Els infants, els veiem?, els mirem? núm. 188, pàg. 28-31
 COLS, Carme: Històries de complicitat i descoberta (III):
 ...Ara el tap de la garrafa núm. 189, pàg. 10-11

Organització escolar

MIRÓ, Montserrat; VILARDEBÓ, Mina: Els primers dies d'escola núm. 186, pàg. 3-4
 LLADÓ, Cecília: Les dimensions de la biblioteca escolar núm. 186, pàg. 19-23

Parvulari

TODOLÍ, Dolors: Els ànecs núm. 184, pàg. 32-36

Pedagogia

MALAGUZZI, Loris: Més sobre el dilema ensenyament-aprenentatge núm. 186, pàg. 2
 RITSCHER, Penny: Reflexions a l'entorn del joc heurístic núm. 187, pàg. 13-18
 GARCÍA TÚNEZ, Pablo: Jerome Bruner núm. 188, pàg. 2-6
 HOYUELOS, Alfredo: Les imatges fotogràfiques
 com a documentació narrativa núm. 188, pàg. 7-15
 Tardos, Anna: Junts, nadó i adult núm. 188, pàg. 23-25

Poesia

Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: la poesia núm. 184, pàg. 40-41

Política Educativa

FORTUNATI, Aldo: Polítiques de desenvolupament de les escoles bressol ... núm. 185, pàg. 34-41
 Riu, Montserrat Catarsi, Enzo: Educació familiar i serveis per a la infància núm. 187, pàg. 36-39
 INFÀNCIA: Conversa am Anna Zielinska núm. 189, pàg. 24-26

Psicologia

GONZÁLEZ AGÁPITO, Josep: Huxley núm. 184, pàg. 2-5
 GARCÍA TÚNEZ, Pablo: Bases per a un desenvolupament (mental) sa núm. 186, pàg. 29-38
 - Henri Wallon núm. 187, pàg. 2-5
 TARDOS, Anna: Junts, nadó i adult núm. 188, pàg. 23-25
 FISCHER, Hannan: Anna Freud núm. 189, pàg. 2-4

Puericultura

ESTELA, Júlia: Què fem amb els mocs núm. 184, pàg. 37-39

Recursos didàctics

Tertúlia de Rates: Els gèneres literaris: llibres de coneixement ... núm. 185, pàg. 44-45

Relació amb pares

MADERA, Elisabet: Conversa amb Beatriz López, una mare satisfeta núm. 184, pàg. 25-26
 SCHAFFER, H. Rudolph: Relacions interpersonals núm. 186, pàg. 5-9
 CATARSI, ENZO: Educació familiar i serveis per a la infància núm. 187, pàg. 36-39
 INFÀNCIA: Conversa amb Elisabet Vilaplana núm. 188, pàg. 26-27

Relacions entre infants

TOGNETTI, Gloria: La documentació per donar valor
 a les relacions entre els nens núm. 184, pàg. 14-18
 HELVESI, Katalin: Relació a través del llenguatge
 entre l'educadora i els infants del grup núm. 185, pàg. 14-19
 SCHAFFER, H. Rudolph: Relacions interpersonals núm. 186, pàg. 5-9
 DE MIGUEL, Xus: A relacionar-se, també se n'aprèn núm. 187, pàg. 24-28
 PARCO DRAGO, Parvulari: Com i què fer per estar bé a l'escola ... núm. 189, pàg. 27-35

Salut

OSTIZ, Fabián; ACOSTA, Luisa: Higiene postural per a mestres ... núm. 188, pàg. 35-39

TIC

MARTÍNEZ, Esther: Del guix al llapis digital: una nova metodologia .. núm. 185, pàg. 22-25

Espai per a una creativitat sense límit

Ceres, Pintures de dit, Témpera,
Gouache, Vernís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT

MANLEY[®]

Edició i administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona.
Tel.: 934 817 373. Fax: 933 017 550.
redaccio@revistainfancia.org - www.revistainfancia.org

Direcció: Irene Balaguer

Secretaria: Mercè Marlès

Consell de Redacció:

Esther Aguiló, David Altimir, Mercè Ardiaca, Montserrat Baliarda, Nancy Bello, Teresa Boronat, Clara Claramunt, Carme Cols, Mercè Comas, Judit Cucala, Montserrat Daniel, Montserrat Fabrés, Rosa Ferrer, Carme Garriga, Esteve Ignasi Gay, Marisol Gil, Xavier Gimeno, Josepa Gòdia, Josepa Gómez, Roser Gómez, Marta Guzman, Teresa Huguet, Montserrat Jubete, Elisabet Madera, Sílvia Majoral, Blanca Montaner, Misericòrdia Olesti, Àngels Ollé, Marta Ordóñez, Beatriu Pérez, Núria Regincós, M. Dolors Ribot, Montserrat Riu, Carme Rubió, Montserrat Sanjuan, Eva Sargatal, Rosa M. Securún, Lurdes Tarradas, Dolors Todolí, Marta Torras, Maria Torres, Elisenda Trias.

Projecte gràfic i disseny

de les cobertes: Enric Satué
Maquetació: Clara Elias
Impremta: INGOPRINT
Maracaibo, 15 08030 Barcelona
Dipòsit legal: B-21091-83
ISSN: 0212-4599

Distribució i subscripcions:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona
Tel.: 934 817 379. Fax: 933 017 550

Exemplar: 8,70 euros, IVA inclòs

Tots els drets reservats. Aquesta publicació no pot ser reproduïda, sencera o en part, ni enregistrada o transmesa per un sistema de recuperació d'informació, de cap mane-

ra ni per cap mitjà, mecànic, fotoquímic, electrònic, magnètic, electroòptic, per fotocòpia o qualsevol altre, sense el permís previ per escrit de l'editorial.

L'editorial Associació de Mestres Rosa Sensat als efectes previstos a l'article 32.1, paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a que qualsevol de les pàgines d'Infància, o una part d'aquestes, sigui utilitzada per fer resums de premsa. Qualsevol acte d'explotació (reproducció, distribució, comunicació pública, posta a disposició, etc.) d'una part o de totes les pàgines d'Infància, necessita una autorització que concedirà CEDRO amb una llicència i dins dels límits que s'hi estableixin.

nova revista digital d'accés lliure

n°1

REVISTA DIGITAL DE LA ASOCIACIÓN DE MAESTROS ROSA SENSAT
ABRIL 2011

in-fan-cia latinoamericana sumario

editorial	>>	Cuando un sueño se hace realidad Ofelia Reveco
tema	>>	Educación de la primera infancia. América latina y el Caribe Rosa Blanco
	>>	Escuela infantil = futuro Gösta Esping-Andersen
	>>	La construcción del proyecto educativo Mercedes Blasi
entrevista	>>	Irene Balaguer Ramona Bolívar
cultura y expresión	>>	Los loros disfrazados
experiencias	>>	¿Cómo aprenden los pequeños acerca de sus estados emocionales? Lidia Susana Maquieira
	>>	Érase una vez en Bolivia... Una casa del cuento Fátima Nuñez / Eliana Soza
reflexiones pedagógicas	>>	En el día a día, nada es banal, nada es rutina Montserrat Fabrés
historia de la educación	>>	Vigencia de Froebel M. Victoria Peralta
los 100 lenguajes de la infancia	>>	La sombra da juego Mariano Dolci

Regala una subscripció a **in-fàn-ci-a**

Un bon de reis per a tot l'any!